

Anita Nyberg
Genusvetenskap, Stockholms universitet
26 mars 2019

Anslag till kvinnoorganisationer och särskilda jämställdhetsåtgärder i statens budget 1980-talet–2018

1. Inledning

2. Anslag till kvinnoorganisationer
 - 2.1 Anslaget syfte och villkor – kvinnoorganisationer
 - 2.2 Anslaget syfte och villkor – riksdagspartiernas kvinnoorganisationer
 - 2.3 Anslagens storlek
 - 2.4 Vilka kvinnoorganisationer har fått stöd?
 - 2.5 Anslag till kvinnoorganisationer och friluftorganisationer
 - 2.6 Anslag i genomsnitt till kvinno- och andra organisationer
 - 2.7 Sammanfattning

3. Anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder
 - 3.1. Anslaget syfte och villkor
 - 3.2 Anslagens storlek
 - 3.3 Vilka har fått stöd och till vad?
 - 3.3.1 Budgetåren 1986/87–2006
 - 3.3.2 Den särskilda jämställdhetssatsningen 2007–2014
 - 3.3.3 Budgetåren 2015–2018
 - 3.4 Sammanfattning

4. Jämställdhetsanslagen relativt anslag till Dramaten och Operan och statsbudgetens totala utgifter
 - 4.1. Jämställdhetsanslagen
 - 4.2 Anslag till Dramaten och Operan
 - 4.3 Andel av statsbudgetens totala utgifter

5. Sammanfattning

Referenser

Bilaga 1 Anslag till kvinnoorganisationer för budgetåren 1982/83–2018 samt till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer budgetåren 2008–2018, tkr

Bilaga 2 Kvinnoorganisationer som fått anslag, olika år

Bilaga 3 Friluftorganisationer som fick bidrag 2017

Bilaga 4 Anslag till friluftorganisationer, 2000–2018, tkr

Bilaga 5 Anslag till Särskilda jämställdhetsåtgärder, 1986/87–2019, tkr

Bilaga 6 Sammanställning över tilldelade medel Särskilda jämställdhetsåtgärder efter delmål, jämställdhetsintegrering och jämställdhetsprojekt, 2015–2016 och 2017–2018, tkr

Bilaga 7 Anslag till kvinnoorganisationer och särskilda jämställdhetsåtgärder sammantaget, samt till Dramatiska teatern och Operan, 1987/87–2018, tkr

Bilaga 8 Anslag till kvinnoorganisationer och särskilda jämställdhetsåtgärder sammantaget som andel av statsbudgetens totala utgifter, promille, 1986/87–2017

Anslag till kvinnoorganisationer och särskilda jämställdhetsåtgärder i statens budget 1980-talet–2018

1. Inledning

Denna rapport ingår som ett bidrag till Jämställdhetsmyndighetens uppdrag att redovisa och samlat analysera åtgärder som vidtagits för att nå de jämställdhetspolitiska målen och som utgör en del av myndighetens uppföljningssystem av jämställdhetspolitiken.

Empirin i föreliggande rapport hämtas i första hand från statens budgetar från 1980-talet till 2018. Statsbudgeten är inte endast en redovisning av statens inkomster och utgifter, utan den är också en viktig del i regeringens arbete med att förverkliga sin politik. Regeringen kan genom sin budgetpolitik och anslaget till kvinnoorganisationer och särskilda jämställdhetsåtgärder söka främja kvinnors ställning och jämställdheten.

Syftet med rapporten är att ge en historisk kontext till analysen av anslagen till kvinnoorganisationer och till särskilda jämställdhetsåtgärder som en del av kartläggningen av jämställdhetsinsatser. Förutom att följa utvecklingen av anslagens storlek via budgetarna, redovisas också anslagens syfte och villkor, liksom vilka som fått ta del av stöden och när det gäller Särskilda jämställdhetsåtgärder även till vad.¹ I sistnämnda delar används förutom budgetarna, som ofta inte är särskilt utförliga i dessa avseenden, information även från andra källor.

Anslagen till kvinnoorganisationer följs från budgetåret 1982/83 när det infördes till och med 2018 och anslaget till särskilda jämställdhetsåtgärder observeras från budgetåret 1986/87 när det infördes till och med 2018.

Rapporten är upplagd så att först studeras utvecklingen av anslaget till kvinnoorganisationer, därefter anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder och därefter anslagen till kvinnoorganisationer och särskilda jämställdhetsåtgärder sammantaget. Dessutom görs några jämförelser relativt ett par andra anslag i statens budget samt i förhållande till statens totala utgifter i budgeten.

2. Anslag till kvinnoorganisationer

2.1 Anslagets syfte och villkor - kvinnoorganisationer

År 1979 presenterades *Utredningen om statens stöd till folkrörelser* (SOU 1979:60). Den uppmärksammade att några fasta stöd inte utgick till kvinnoorganisationer som sådana. Endast försvarets kvinnoorganisationer hade direkta kansli- eller verksamhetsstöd. Utredaren menade att statligt stöd till kvinnoorganisationer snarast borde utredas. Så skedde också och *Bidrag till kvinnoorganisationer* (SOU 1980:44) presenterades. Denna följdes av en proposition *Om stöd till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet* (1981/82:155) och det första statliga bidraget till kvinnoorganisationer inrättades 1982 då förordningen (1982:865) om statsbidrag till kvinnoorganisationers centrala verksamhet trädde i kraft. I propositionen angavs att syftet var att tillförsäkra kvinnoorganisationerna en sådan ekonomisk bas att de kunde planera och driva sin verksamhet utan att behöva förlita sig på tillfälliga ekonomiska bidragsmöjligheter. Genom stödet ville staten också markera kvinnoorganisationernas betydelse som folkrörelse och som pådrivande för att förbättra kvinnornas villkor i samhället och öka jämställdheten mellan kvinnor och män. Såväl kvinnoorganisationer som var anslutna till politiska partier som andra kvinnoorganisationer kunde få stöd enligt förordningen. Med kvinnoorganisation menades en organisation som hade till främsta uppgift att arbeta för att förbättra kvinnors ställning i samhället och som aktivt arbetade för jämställdhet mellan kvinnor och män. Kvinnoorganisationen

¹ I statens budget är utgifterna indelade, tidigare efter olika departement, och efter 1997 i utgiftsområden och inom dessa återfinns anslagen, det vill säga, de utgiftsmedel som riksdagen fattar beslut om.

skulle ha fler än 1 500 medlemmar och flertalet av medlemmarna skulle vara kvinnor. Organisationen skulle ha lokalavdelningar i minst hälften av landstingen, men undantag kunde i detta avseende göras för invandrarkvinnors organisationer. För att räknas som lokalavdelning krävdes att avdelningen hade haft minst tio sammankomster under året. Förordningen gällde till och med 2005.

Statsbidraget från 1982 bestod av två bidragsformer, ett grundbidrag och ett rörligt bidrag (Ds. 2009:50 s. 13). Grundbidrag gick till organisationer med fler än 3 000 medlemmar samt ett rörligt bidrag per medlem. Halvt bidrag utgick till organisationer med fler än 1 500 men färre än 3 000 medlemmar. Grundbidraget var avsett för organisationernas centrala verksamhet, till exempel för kurser och konferenser, resor, administration, personalkostnader, arvoden och lokalkostnader. Det rörliga stödet avsåg bidrag till förnyelse och utveckling av organisationernas verksamhet. Utgångspunkten när statsbidraget inrättades var att det skulle vara lätt att administrera och ge god överblick för både organisationerna och den bidragsgivande myndigheten. Därför valdes ett bidragssystem som baserades på organisationernas medlemsantal (Prop. 2005/06:4 s. 8). Ett bidrag som bestod av både en fast och en rörlig del, grundat på antalet medlemmar, ansågs ge en grundtrygghet för små organisationer, samtidigt som hänsyn togs till de större organisationernas mer omfattande verksamhet.

I budgetpropositionen för 1992 (Prop. 1991/92:100) aviserade regeringen en utvärdering av bidraget. I utvärderingen Ds 1992:114, *Statens bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet: en utvärdering av stödets betydelse för kvinnoförbundens riksorganisationer under en tioårsperiod* konstaterades att stödet hade inneburit en viss bastrygghet, som hade gjort det lättare för organisationerna att planera sin verksamhet, bedriva kurser etc. Samtidigt uppmärksammades att medlemstalen sjönk, vilket i stort sett drabbade alla ideella organisationer. Mot den bakgrunden föreslogs att stödet skulle utformas så att det stimulerade till förnyelse. Efter en ändring 1995 var den rörliga delen inte längre medlemsbaserad, i stället blev den projekt- och verksamhetsinriktad och alla kvinnoorganisationer som uppbar grundbidrag kunde få del av det rörliga bidraget (SOU 2004:59 s. 171–172).

År 2000 presenterades *Utredningen om bidrag till kvinnoorganisationer* SOU 2000:18. I denna diskuterades bland annat i vilken utsträckning de organisationer som fick bidrag hade jämställdhet i fokus eller om jämställdhet var ett delmål i annan verksamhet (SOU 2000:18 s. 56ff). Dessutom diskuterades ”en svårare fråga” om organisationerna i sin verksamhet faktiskt arbetade för jämställdhet mellan kvinnor och män sett utifrån riksdagens och regeringens utgångspunkt för hur ett jämställt samhälle ser ut. Utredningen satte ett frågetecken för tre organisationer, Haro – Riksorganisationen för Valfrihet, Jämställdhet och Föräldraskap, Konsumentgillesförbundet och Kvinnor för mission. Utredningen menade också att män i olika organisationer kunde bedriva jämställdhetsarbete genom att förändra mansrollen och föreslog att mansorganisationer skulle behandlas på samma sätt som kvinnoorganisationer. Det fanns dock då ingen mansorganisation som var aktuell (SOU 2000:18 s. 96).

En ny utredning om stöd till kvinnors organisering tillsattes 2003. Den redovisades i betänkandet *Kvinnors organisering* (SOU 2004:59). Utredaren menade att bidraget till kvinnoorganisationerna, fördelat på antal medlemmar, var litet jämfört med motsvarande belopp till exempelvis ungdomsorganisationer, frivilliga försvarsorganisationer och handikapporganisationer (SOU 2004:59 s 163). Utredaren ansåg att det inte fanns någon saklig motivering till varför stödet till kvinnoorganisationerna var så lågt i förhållande till andra organisationers stöd. För att kvinnoorganisationerna skulle ha möjlighet att bedriva en utvecklande verksamhet krävdes att de fick ett rimligt grundstöd för att kunna hantera administration och kansliuppgifter.

Efter riksdagsbehandling av regeringens proposition *Statligt stöd för kvinnors organisering* (Prop. 2005/06:4) trädde förordningen (2005:1 089) om statsbidrag för kvinnors organisering i

kraft den 1 januari 2006. Förordningen om statsbidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet (1982:865) upphörde samtidigt att gälla. Enligt förordningen om statsbidrag för kvinnors organisering ska bidraget främja kvinnors deltagande i den demokratiska processen och i samhällslivet samt möjliggöra för kvinnor att bevaka sina rättigheter och driva sina krav. Syftet med statsbidraget är att stödja kvinnors organisering i egna sammanslutningar (Prop. 2006/07:1 Uo. 14 s. 58). I propositionen tydliggjordes att den allmänna utgångspunkten för statsbidragets införande var att det skulle vara ett tydligare folkrörelsestöd än det tidigare bidragssystemet.

Det nya bidraget består av tre delar: organisations-, etablerings- och verksamhetsbidrag. Organisationsbidrag skall stödja organisationernas verksamhet som helhet och motiveras av att deras verksamhet bedöms vara av allmänintresse för hela samhället. Syftet med etableringsbidraget är att öppna bidragssystemet för nybildade kvinnoorganisationer. Samma villkor skall gälla som för organisationsbidrag, med den skillnaden att det inte ställs krav på minsta verksamhetstid. Verksamhetsbidrag ger möjligheter att stödja aktiviteter som syftar till att engagera kvinnor för ett visst ändamål (Prop. 2005/06:4 s. 9).

För att kvinnoorganisationer och paraplyorganisationer för kvinnoorganisationer skall kunna få organisationsbidrag ska de vara demokratiskt uppbyggda, vara riksomfattande med lokalt eller regionalt förankrad verksamhet i minst fem län eller ha ett riksintresse samt ha bedrivit verksamhet minst tre år före ansökan om bidrag (Prop. 2005/06:4 s. 14). Organisationen ska ha medlemmar, men det finns inget krav på ett minsta antal medlemmar. Antalet bör dock kunna påverka organisationsbidragets storlek, men anses allt mindre relevant som ett mått på aktivitet, fokus bör istället riktas mot organisationens verksamhet.

Bidragen kan gå till stiftelser som inte är kommunala eller statliga och till ideella föreningar. Även kvinnoätverk, som inte är en ideell förening, kan få verksamhetsbidrag. Om så inte vore fallet finns en risk att kvinnlig organisering, som sker på annat sätt än det traditionella, utesluts från statsbidrag till kvinnoorganisationer (Prop. 2005/06:4 s. 19). Till exempel gör internet det idag möjligt att organisera sig på andra sätt än tidigare och det är enklare att organisera sig över nationsgränserna.

Endast kvinnoorganisationer kan söka bidraget. Med en kvinnoorganisation avses:

1. Ideella föreningar där minst 75 procent av medlemmarna är kvinnor som har fyllt 15 år.
2. Riksorganisationer och samarbetsorganisationer med minst 75 procent medlemsföreningar eller medlemsorganisationer med minst 75 procent kvinnliga medlemmar som har fyllt 15 år.
3. Sammanslutningar av enbart kvinnor som fyllt 15 år inom en organisation kan också söka bidraget. Det är i så fall sammanslutningen som ska ha som huvudmål att stärka kvinnors ställning i samhället. Organisationen kan då söka för sammanslutningens räkning (Jämställdhetsmyndigheten 2019).

2.2 Anslaget syfte och villkor - riksdagspartiers kvinnoorganisationer

Inom eller i anslutning till samtliga riksdagspartier finns någon form av kvinnopolitisk organisering. Organiseringen ser dock ut på olika sätt. Centerkvinnorna, Kristdemokratiska Kvinnoförbundet och Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund – S-kvinnor har valt att organisera sig som självständiga kvinnoförbund. Dessa tre organisationer fick bidrag enligt 1982 års förordning. I början av perioden gällde det även Moderatkvinnorna, men de förlorade den möjligheten, i och med att de valde att organisera sig inom Moderata samlingspartiet. Därmed ansågs Moderatkvinnorna inte längre utgöra en egen, självständig organisation. Samma år upphörde också statsbidraget till Folkpartiets Kvinnoförbund av liknande skäl (Prop. 2009/10:158 s. 10). Inom Miljöpartiet de Gröna och Vänsterpartiet har kvinnorna av främst ideologiska skäl aldrig

organiserat sig i särskilda kvinnoförbund. Det kvinnopolitiska arbetet bedrivs i stället som en del av det övriga partiarbetet, inom särskilda utskott.

Enligt den nya förordningen 2006 kan politiska partiers kvinnoorganisationer inte längre få stöd på samma sätt som andra kvinnoorganisationer. Istället tilldelades riksdagspartiers kvinnoorganisationer stöd i särskild ordning 2006 och 2007. Genom budgetpropositionen för 2008 inrättades ett särskilt statsbidrag för stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer (Prop. 2007/08:1 Uo. 17). I budgetpropositionen uttalade regeringen att "... det är väsentligt att främja kvinnors deltagande i den demokratiska beslutsprocessen och att stärka kvinnors ställning i det politiska beslutsfattandet. Regeringen avser därför att inrätta ett särskilt statsbidrag för stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer fr.o.m. 2008 och föreslår att ett nytt anslag förs upp på statsbudgeten" (Prop. 2009/10:158). Därmed gäller att en kvinnoorganisation för varje politiskt parti som är representerat i riksdagen kan få stöd. Stöd lämnas som grundstöd och mandatstöd. Grundstödet är lika stort för alla kvinnoorganisationer som beviljas stöd. Mandatstödet storlek står i proportion till det antal mandat, som det politiska parti som kvinnoorganisationen tillhör, har i riksdagen (Ds. 2009:50 s. 3).

2.3 Anslagens storlek

Anslaget till kvinnoorganisationer benämndes fram till och med 2005 anslag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet och därefter anslag till kvinnors organisering. Här används beteckningen anslag till kvinnoorganisationer oavsett om det gäller kvinnoorganisationer eller kvinnors organisering och riksdagspartiernas kvinnoorganisationer inkluderas vanligtvis också i denna benämning.

I detta avsnitt kartläggs och analyseras utvecklingen av anslaget i löpande och fasta priser till kvinnoorganisationer från och med dess införande 1982/83 till och med 2018 samt anslaget till riksdagspartiers kvinnoorganisationer mellan 2006–2018. Med fasta priser menas här 2018 års penningvärde, vilka i texten nedan skrivs inom parentes.²

Men inledningsvis något om hur situationen såg ut innan det statliga bidraget till kvinnoorganisationer infördes. I utredningen *Kvinnors organisering* (SOU 1980:44) konstateras att de första partipolitiska kvinnoorganisationerna bildades kort efter att riksdagen 1919 beslutat om allmän rösträtt för kvinnor. Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund och Moderata Kvinnoförbundet bildades båda år 1920. Nuvarande Centerns Kvinnoförbund bildades 1933 och Folkpartiets Kvinnoförbund 1935. Detta gällde bildandet av riksorganisationerna, de första lokalföreningarna bildades i allmänhet tidigare. Under främst 1970-talet tillkom ytterligare kvinnoorganisationer. Grupp 8 bildades till exempel 1970 och Riksförbundet internationella föreningen för invandrarkvinnor 1974. Därtill kom kvinnohusgrupper som hade en mer lokal anknytning. Vid den tiden fanns inget etablerat samarbete mellan kvinnohusgrupperna i form av en riksorganisation.

Utredningen sände ut en enkät till 33 kvinnoorganisationer, varav 22 svarade (SOU 1980:44 s. 29, 97). Enkäten visade situationen 1978. Det största antalet medlemmar fanns i Centerns Kvinnoförbund med 74 800 medlemmar, på andra plats kom Moderata Kvinnoförbundet med 63 400 medlemmar, medan Socialdemokratiska Kvinnoförbundet hade 47 400 medlemmar. Bland övriga kvinnoorganisationer var Husmodersförbundet Hem och Samhälle störst med 30 300 medlemmar. Det kan också nämnas att Fredrika Bremer Förbundet hade 6 900 medlemmar. En kvinnoorganisation som syntes och hördes mycket på 1970-talet var Grupp 8, de hade dock endast 800 medlemmar. Riksförbundet internationella föreningen för invandrarkvinnor

² Fasta priser har beräknats med hjälp av SCBs prisomräknare. Prisomräknaren baserar sig på statistiken för SCB:s Konsumentprisindex (KPI).

hade 5 000 medlemmar. Den enda kvinnohusgrupp/kvinnjour som nämns i materialet var den i Stockholm som hade 200 medlemmar.

Moderata Kvinnoförbundets och Folkpartiets Kvinnoförbunds verksamheter bekostades i huvudsak av bidrag från moderpartierna (eller snarare faderpartierna). De redovisade inga medlemsavgifter (SOU 1980:44 s. 38ff). Centerns Kvinnoförbund och Socialdemokratiska Kvinnoförbundet finansierades till 55–60 procent med bidrag, företrädesvis från faderpartiet, drygt 20 procent kom från medlemsavgifter, resterande intäkter kom övervägande från lotteri-intäkter från egna lotterier. Riksföreningen internationella föreningen för invandrarkvinnor finansierade sin verksamhet i första hand med bidrag från Invandrarverket. Kvinnjourerna hade i vissa fall bidrag från kommuner och landsting.

Kvinnoorganisationernas verksamhet drevs framför allt genom ideella insatser och egna ekonomiska bidrag och många kvinnoorganisationer hade en svår och osäker ekonomisk situation (SOU 1980:44 s. 7, 37). De fick i allmänhet inte något kontinuerligt verksamhetsstöd för sin ordinarie verksamhet från samhället till skillnad mot flertalet andra organisationer, som t.ex. idrotts-, ungdoms- och nykterhetsorganisationer. De sistnämnda fick ofta stöd från såväl stat som landsting och kommuner, medan det förutsattes att de politiska kvinnoförbunden fick del av det partistöd som utgick till riksdagspartierna. Det utgick dock inte automatiskt utan byggde i så fall på en överenskommelse mellan faderpartiet och dess kvinnoorganisation (SOU 1980:44 s. 8ff). Övriga kvinnoorganisationer finansierade sin verksamhet främst med egna avgifter. Dessutom utgick projektstöd för särskilt angivna ändamål (Prop. 1981/82:155 Tabell 2).

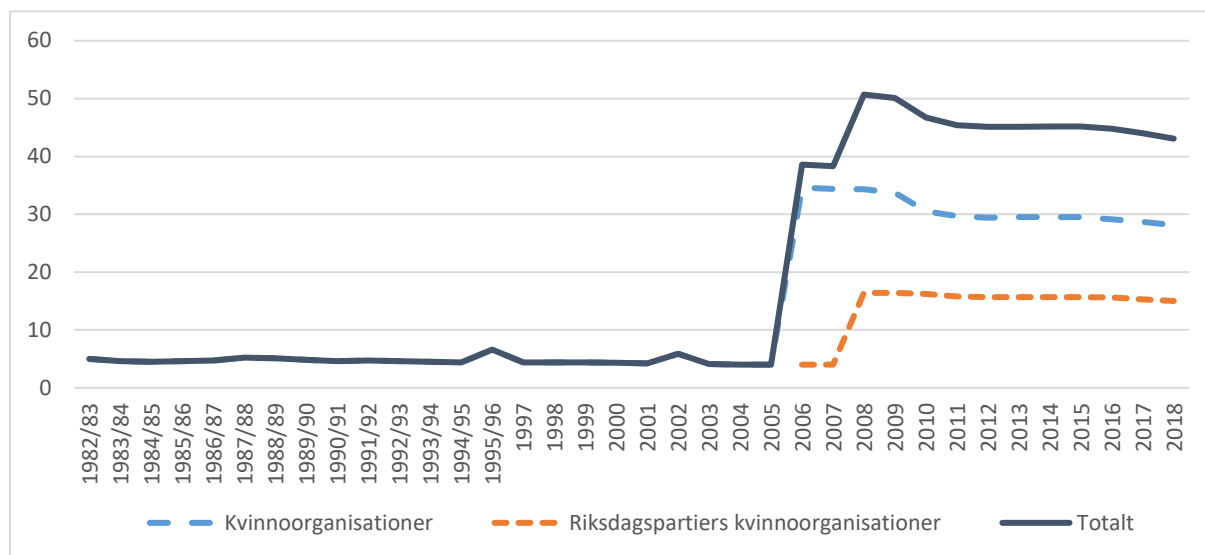
Utredningen *Bidrag till kvinnoorganisationer* (SOU 1980:44) ansåg att kvinnoorganisationer inte borde stå utanför det reguljära statliga stödet till folkrörelser. De borde också få bidrag i form av ett kontinuerligt stöd för sitt centrala arbete. Så blev också fallet 1982/83. Kvinnoorganisationer kunde få statsbidrag, men de hade också inkomster från medlemsintäkter, kommunala bidrag och ibland även bidrag till särskilda projekt (Prop. 2005/06:4 s. 10ff). För mindre organisationer var det statliga bidraget avgörande för att de skulle kunna bedriva verksamhet på riksnivå, men för de flesta kvinnoorganisationerna utgjorde det statliga bidraget en mindre del av deras totala intäkter.

När anslaget till kvinnoorganisationer infördes budgetåret 1982/83 uppgick det till 2 miljoner kronor, vilket motsvarade närmare 5 miljoner kronor i 2018 års priser. Från det att bidraget infördes 1982/83 och fram till och med 2005 var tendensen att anslaget minskade i fasta priser och värdet var högre det förstnämnda året än det sistnämnda (se Diagram 2.1). Undantaget var år 2002, då möjligheterna att erhålla bidrag utökades genom att ett engångsbelopp om 1,5 miljoner kronor fördes över från anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder (Prop. 2001/02:1 Uo. 17 s. 150). Den ökning som syns 1995/96 har att göra med att detta budgetår var 18 istället för 12 månader.

Mellan budgetåret 2005 och 2006 höjdes anslaget för kvinnors organisering från 3,4 miljoner kronor (4 miljoner) till 28,9 miljoner kronor (34,6 miljoner). Bakgrunden var utredningen *Kvinnors organisering* (SOU 2004:59). År 2003 fick 15 kvinnoorganisationer med sammanlagt 78 000 medlemmar bidrag. Utredaren ansåg att bidraget till kvinnoorganisationerna, fördelat på antal medlemmar, var litet jämfört med motsvarande belopp till exempelvis ungdomsorganisationer, frivilliga försvarsorganisationer och handikapporganisationer (SOU 2004:59 s. 163). Sextiosex olika bidragstyper undersöktes, vilka tillsammans fördelade 6,5 miljarder kronor till 874 olika organisationer. Det innebar 7,5 miljoner kronor i statligt bidrag per organisation, vilket kunde jämföras med 228 000 kronor som kvinnoorganisationerna fick i grundstöd. Utredarens bedömning var att nivån på det statliga stödet till kvinnoorganisationer inte speglade den stora insats som kvinnoorganisationerna gjorde (SOU 2004:59 s. 307ff) och att om kvinnoorganisationerna skulle kunna fortsätta att arbeta för att stärka kvinnors ställning och demokratins

utveckling måste anslaget öka rejält. Stödet var inte anpassat till den mångfald av organisationer som fanns inom kvinnorörelsen. Det borde vara möjligt för fler organisationer att söka bidrag. Det gällde bl.a. kvinnokommittéer som var bildade på etnisk grund. Utredaren föreslog ett anslag på 30 miljoner kronor.

Diagram 2.1 Anslag till kvinnoorganisationer 1982/83–2018 och till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer 2006–2018, miljoner kronor i fasta priser

Källa: se Bilaga 1

I 2005 års ekonomiska vårproposition (Prop. 2004/05:100 s. 25 och 137) aviserade den socialdemokratiska regeringen att ett nytt bidragssystem skulle inrättas med syfte att främja kvinnors deltagande i den politiska processen och föreslog att stödet till kvinnoorganisationer skulle höjas till ca 29 miljoner kronor (34,6 miljoner) 2006 (Prop. 2005/06:1 Uo. 17 s. 127). Denna storleksordning bibehölls av Alliansregeringen när de fick regeringsmakten hösten 2006 och fram till och med 2009. För budgetåren 2010–2018 har anslaget legat på samma belopp varje år, nämligen 28,2 miljoner kronor i löpande priser, vilket betyder minskade anslag i fasta priser. Men därtill kommer medel till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer. De fick 3,5 miljoner kronor (4 miljoner) i särskild ordning 2006 och 2007 och därefter 15 miljoner kronor om året. Det sistnämnda anslaget finansierades genom motsvarande minskning av anslaget för särskilda jämställdhetsåtgärder. Anslagen tillsammans var som störst 2008, då de var på 50,7 miljoner kronor i fasta priser. Därefter har de legat kvar på samma summa i löpande priser vilket innebär minskat värde i fasta priser. År 2018 uppgick det till 43,2 miljoner kronor.

2.4 Vilka kvinnoorganisationer har fått stöd?

Vilka har då fått ta del av det statliga stödet till verksamheten i kvinnoorganisationer genom åren, har det förändrats och i så fall hur? Dessa frågor går inte att besvara genom att studera budgetar och det är inte möjligt att följa utvecklingen kontinuerligt förrän på 2010-talet. Men med hjälp av tidigare utredningar är det möjligt att göra några nedslag även för tidigare år.

Nedan har gjorts ett försök att dela in de kvinnoorganisationer som fått stöd olika år i fem kategorier. Dessa kategorier är hämtade från *Kvinnors organisering* (SOU 2004:59). Det bör dock påpekas att kategorierna i sig och i vilken kategori en organisation skall placeras inte är givet, utan kan ifrågasättas, bl.a. beroende på att kvinnoorganisationer ofta arbetar parallellt med olika frågor, vilket försvårar en kategorisering. Trots detta har samma fem kategorier använts här. I utredningen *Kvinnors organisering* används beteckningen politiska organisationer.

Jag har endast placerat partipolitiska organisationer i denna kategori. Endast organisationsbidrag har beaktats inte etablerings- eller projektbidrag.

Tabellen nedan visar kvinnoorganisationer som fått anslag för ett antal år där jag funnit information. Informationen för 1982/83, 1991 och 2003 är hämtad från olika statliga utredningar. Uppgifterna för 2011 är hämtade från Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor (MUCF), medan informationen för 2018 är hämtad från Jämställdhetsmyndigheten utom vad gäller riksdagspartiernas kvinnoorganisationer, som kommer från Partibidragsnämnden. Tabellen visar dels antalet, dels andelen fördelade enligt de fem kategorierna, trots att det är få i varje kategori de tre första åren.

Tabell 2.1 Antal och andel kvinnoorganisationer som fått anslag, olika år

År	Politiska	Religiösa	Invandrar/ internationella/ etniska minoriteter	Hem/familj/ samhälle	Ekonomisk tillväxt/ arbetsmarknad	Summa
Antal						
1982/83	4	0	2	3	1	10
1991	6	1	3	5	2	17
2003	3	5	3	2	1	14
2011	8	5	18	17	10	58
2018	8	4	24	21	12	69
Andel %						
1982/83	40	0	20	30	10	100
1991	35	6	18	29	12	100
2003	21	36	21	14	7	100
2011	14	9	31	29	17	100
2018	12	6	35	30	17	100

Källa: se Bilaga 2

Budgetår 1982/83 fick tio organisationer anslag, 1991 17 organisationer och 2003 14 organisationer. Enligt uppgift fick mellan början av 1980-talet och början av 2000-talet 15–18 kvinnoorganisationer per år stöd (Prop. 2005/06:4 s. 4). Efter det att anslaget till kvinnoorganisationer höjts och anslaget till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer införts, först 2006 och senare 2008, syns en kraftig ökning i antalet kvinnoorganisationer som får bidrag, nämligen 58 stycken 2011 och 69 stycken 2018.

Ser vi till andelen kvinnoorganisationer av olika slag ser vi att de politiska kvinnoorganisationerna stod för det största antalet och den största andelen 1982/83 och 1991. År 2003 minskade dock deras andel. Det har ett samband med att från budgetåret 1999 förlorade såväl Moderatkvinnorna som Folkpartiets Kvinnoförbund sina bidrag då de inte längre, som redan nämnts, ansågs utgöra en egen, självständig organisation. Centerkvinnor, Kristdemokratiska Kvinnoförbundet och S-kvinnor fick stöd till och med budgetåret 2005, när det nya systemet för stöd till kvinnoorganisationer infördes (Prop. 2009/10:158 s. 10). Även om samtliga riksdagspartiers

kvinnorganisationer idag får statligt stöd till sin verksamhet är deras andel av samtliga kvinnorganisationer som får bidrag betydligt lägre, vilket naturligtvis beror på att så många fler organisationer får stöd idag.

År 2003 står de religiösa kvinnorganisationerna för den största andelen, därefter minskar dock deras andel kraftigt och de utgör den minsta andelen såväl 2011 som 2018.³ Istället utgör invandrar/internationella/etniska minoriteter den största andelen följt av hem/familj/samhälle. Arton organisationer har kategoriserats som invandrar/internationella/etniska minoriteter 2011 och 24 organisationer 2018. Många organisationer i denna kategori företräder invandrade kvinnor från olika länder, vilket kan ses som en följd av den ökade invandringen till Sverige och att de kommer från många olika länder. Invandrarkvinnor från samma ursprungsland tycks idag i första hand organisera sig tillsammans med sina "landskvinnor" och inte tillsammans med invandrarkvinnor från andra ursprungsländer. Detta kan jämföras med situationen 1978 när Riksförbundet internationella föreningen för invandrarkvinnor är den enda organisation för invandrarkvinnor som nämns (SOU 1980:44 s. 97)

En annan kategori som vuxit kraftigt är den som benämns hem/familj/samhälle. Delvis beror det dock på att organisationer som inte har någon "naturlig" hemvist har placerats i denna kategori. Det gäller t.ex. Fjällorna, som är ett nätverk där fiskeintresserade kvinnor kan finna nya fiskekompisar och som arbetar för att fler kvinnor ska börja fiska. En annan organisation som också placerats i denna kategori är Föreningen Storasyster, som är en feministisk, partipolitiskt och religiöst obunden ideell förening som vänder sig till personer som utsatts för våldtäkt och andra sexuella övergrepp. Det gäller delvis också Kvinnorättsförbundet som arbetar för våldutsatta kvinnors mänskliga, ekonomiska och sociala rättigheter och särskilt beaktar det hedersrelaterade våld som drabbar både kvinnor och unga män och Rise, Riksföreningen mot incest och andra sexuella övergrepp i barndomen. Organisationer som verkar för kvinnor som blivit utsatta för sexuella övergrepp och som verkar för att motverka detta skulle möjligen kunna ses som en egen kategori. Antalet organisationer i kategorin Ekonomisk tillväxt och arbetsmarknad har ökat. Där finner vi bl.a. kvinnliga tonsättare och musiker, kvinnor i byggbranschen och i transportsektorn.

2.5 Anslag till kvinnorganisationer och friluftorganisationer

Anslaget till stöd för kvinnorganisationer flyttades från och med budgeten för 2000 från utgiftsområde Arbetsmarknad och arbetsliv till utgiftsområde 17 *Kultur, medier, trossamfund och fritid*, där det återfanns inom verksamhetsområdet Folk rörelse- och idrottsfrågor. Inom detta område fanns ett anslag till idrotten, som inkluderade även anslag till friluftorganisationer, men från och med år 2000 utgör det sistnämnda ett eget anslag (Prop. 1999/00:1 Uo. 17 s. 171).⁴ Från och med budgeten för år 2000 benämns verksamhetsområdet Folk rörelsepolitik och har med vissa avvikelser omfattat anslag till idrotten, Lotteriinspektionen, allmänna samlingslokaler, kvinnorganisationernas centrala verksamhet och friluftorganisationer.⁵ Det innebär

³ I listan över 22 kvinnorganisationer 1978 nämns inget religiöst kvinnoförbund (SOU 1980:44 s. 97).

⁴ Det är inte meningsfullt att jämföra kvinnorganisationernas stöd med stödet till idrotten. År 2000 var stödet till idrotten till exempel 16–17 gånger större än anslagen till kvinnorganisationer och friluftorganisationer tillsammans. Riksidrottsförbundet (RF) har 71 specialidrottsförbund som medlemmar, med ca 20 000 föreningar spridda över hela landet och 3,2 miljoner medlemmar. Antalet aktiva medlemmar har varit förhållandevis konstant sedan 2002. Könsfördelningen bland medlemmar 2016 var 47 procent flickor och kvinnor och 53 procent pojkar och män. Skillnaderna i könsfördelningen är oförändrad över tid (Prop. 2018/19:1 Uo. 17 s. 150).

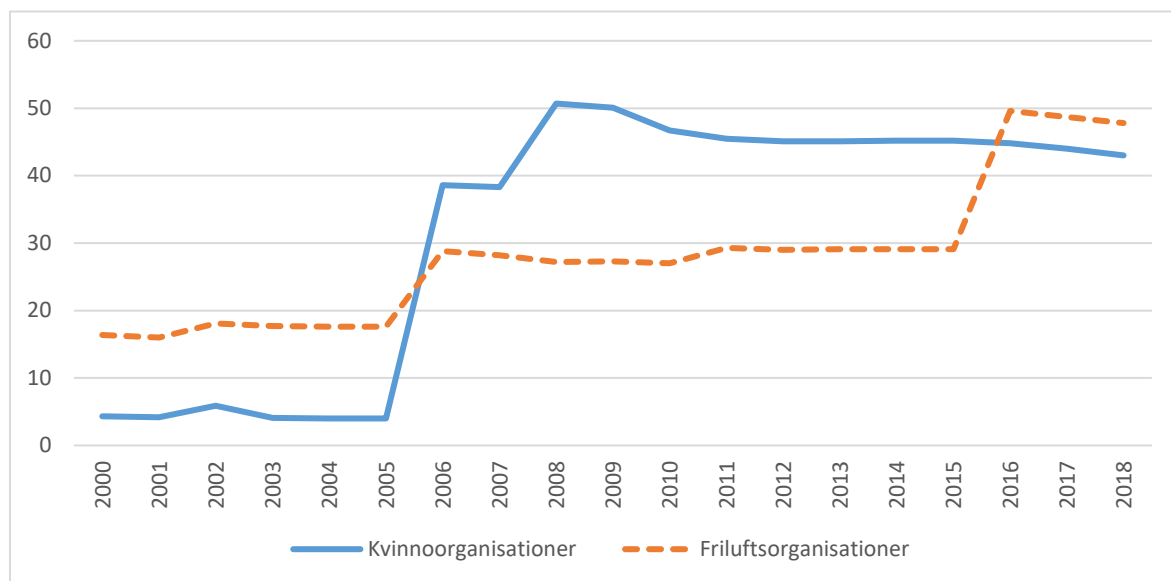
⁵ Mellan 2000–2008 benämndes det Folk rörelsepolitik och mellan 2009–2018 Politik för det civila samhället. Från och med 2008 inkluderades även Stöd till riksdagspartiers kvinnorganisationer och från 2010 Insatser för den ideella sektorn.

att det är möjligt att jämföra utvecklingen av två anslag inom samma verksamhetsområde och utgiftsområde – det till kvinnoorganisationer och det till friluftorganisationer – för åren 2000–2018. Eftersom den tid som står till buds för denna rapport är mycket begränsad blir jämförelsen mycket översiktlig. Den kan ändå vara av intresse eftersom det ibland görs gällande att anslaget till kvinnoorganisationer är litet i förhållande till andra organisationer. Har anslaget till kvinnoorganisationer varit mindre än anslaget till friluftorganisationer? Anslaget till kvinnoorganisationer ökade kraftigt dels 2006, dels 2008 när anslaget till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer introducerades. Kan något motsvarande skönjas vad gäller anslaget till friluftorganisationer?

Anslaget till friluftorganisationer delas ut av paraplyorganisationen Svenskt Friluftsliv, som inrättades vid Naturvårdsverket 2003. Svenskt Friluftsliv företräder 25 ideella friluftorganisationer, som tillsammans har närmare 1,7 miljoner medlemskap.⁶ De fördelade under 2017 bidrag till 22 friluftorganisationer (se Bilaga 3). Målet är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö (Prop. 2018/19:1 Uo. 17 s. 24).

Diagram 2.2 visar utvecklingen av anslaget till kvinnoorganisationer inklusive anslaget till riksdagspartiernas kvinnoorganisation och anslaget till friluftorganisationer åren 2000–2018. Vi ser att anslaget till kvinnoorganisationer var lägre mellan åren 2000 och 2005 än anslaget till friluftorganisationer. Det kan nämnas att 2003 fick 14 kvinnoorganisationer och åtta friluftorganisationer bidrag.⁷

Diagram 2.2 Anslag till kvinnoorganisationer (inklusive anslaget till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer) och friluftorganisationer, 2000–2018, miljoner kronor i fasta priser

Källa: se Bilaga 1 och 4

År 2006 ökade anslaget till kvinnoorganisationer. Det gjorde även anslaget till friluftorganisationer, men inte lika mycket. 2008 tillkom anslaget till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer.

⁶ Det kan nämnas att Sveriges Kvinnolobby, som är en partipolitiskt obunden och ideellt verksam paraplyorganisation för svensk kvinnorörelse har 47 medlemsorganisationer.

⁷ Friluftfrämjandet, Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund, Svenska Livräddningssällskapet, Svenska friluftorganisationer. Pistolskytteförbundet, Svenska Båtunionen, Cykelfrämjandet, FRISAM (Friluftorganisationer i samverkan) och Svenska Naturskyddsföreningen (Prop. 2003/04:1 Uo. 17 s. 130).

tioner. Tillsammans innebar det att under perioden 2006–2015 var anslagen till kvinnoorganisationer högre än till friluftorganisationer. År 2016 höjdes dock anslaget till friluftorganisationer med 20 miljoner kronor, vilket medförde att anslaget till friluftorganisationer idag är högre än anslaget till kvinnoorganisationer.

Anslaget till kvinnoorganisationer uppgick till 43,2 miljoner kronor 2018, medan anslaget till friluftorganisationer uppgick till 47,8 miljoner kronor. Det är inte möjligt att utifrån detta avgöra huruvida detta är en rimlig tilldelning eller inte. Anledningarna till att friluftorganisationernas anslag idag är större än kvinnoorganisationernas kan vara många. Det kan t.ex. bero på att friluftorganisationerna har fler medlemmar än kvinnoorganisationerna, deras verksamhet kan vara mer omfattande och den geografiska utbredningen större. Dessutom gäller utvecklingen här endast anslagen till kvinnoorganisationer respektive friluftorganisationer, vilket inte visar alla anslag kvinnoorganisationer respektive friluftorganisationer kan få del av, t.ex. fördelas medel till kvinno- och tjejjourer från andra källor än anslaget till kvinnoorganisationer, möjligen kan det finnas något liknande när det gäller friluftorganisationer.

2.6 Anslag i genomsnitt till kvinno- och andra organisationer

Som redan nämnts har det genom åren funnits uppfattningar om att kvinnoorganisationer får mindre i bidrag än andra organisationer. Ett sätt att närma sig detta är att jämföra hur stor den genomsnittliga summan som en kvinnoorganisation får med genomsnittssumman per organisation i andra organisationer. Här jämförs den genomsnittliga summan av organisationsbidrag som Jämställdhetsmyndigheten delade ut 2018 till kvinnoorganisationer, med de bidrag till att ”driva organisation” som Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor delade ut samma år till olika organisationer, de bidrag som Partibidragsnämnden delade ut till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer 2017 och det organisationsbidrag Socialstyrelsen 2018 fördelade till lokala kvinno- och tjejjourers verksamhet.⁸

Tabell 2.2 Genomsnittssumma, kronor, antal organisationsbidrag och totalt belopp, miljoner kronor, 2018

	Genomsnitt, kr	Antal	Totalt, mnkr
Barn- och ungdomsorganisationer	1 933 322	109	210,7
Riksdagspartiernas kvinnoorganisationer	1 875 000	8	15,0
Antidiskrimineringsverksamhet	1 693 758	31	52,5
Hbtq-organisationer	577 501	5	28,9
Kvinno- och tjejjourer*	381 355	118	45,0
Etniska organisationer	366 997	55	20,2
Kvinnoorganisationer	346 842	61	21,2
Öppen fritidsverksamhet	185 992	177	32,9

* Exklusive riksorganisationer, som fick 5 miljoner kronor.

Källa: Jämställdhetsmyndighetens, Myndighetens för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor och Socialstyrelsens hemsidor, Partibidragsnämnden 2018 s. 3.

Organisationsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer är i genomsnitt störst, nämligen 1 933 322 kronor, därefter kommer riksdagspartiernas kvinnoorganisationer med 1 875 000

⁸⁸ Alla kvinno- och tjejjourer, utom tre av 121, fick samma belopp.

kronor, på tredje plats organisationer som driver antidiskrimineringsverksamhet, 1 693 758 kronor, på fjärde plats hbtq-organisationer, 577 501 kronor, på femte plats kvinno- och tjejjourer, 381 355 kronor, på sjätte plats etniska organisationer, 366 997 kronor, därefter på sjunde plats kommer andra kvinnoorganisationer än riksdagspartiernas med 346 842 kronor och sist öppen fritidsverksamhet med 185 992 kronor. Det sistnämnda bidraget går till kommuner. Av de organisationer som får bidrag, får kvinnoorganisationerna lägst belopp i genomsnitt, däremot får de något mer i totalbelopp än etniska organisationer. Flest antal organisationer som får medel finner vi bland barn- och ungdomsorganisationer, om vi bortser från kommunerna och minsta antalet bland riksdagspartiernas kvinnoorganisationer.

Förutom organisationsbidrag finns också andra slag av bidrag att söka. Jämställdhetsmyndigheten delade t.ex. ut 15 miljoner kronor till olika jämställdhetsprojekt 2018. Samma år fördelade Socialstyrelsen 98,5 miljoner kronor i verksamhetsbidrag till kvinno- och tjejjourer och Skolverket 20 miljoner kronor till projekt gällande sexuella trakasserier, varav en stor majoritet av de sökande var kvinnoorganisationer (Skolverket 2018).

Det kan påpekas att några kvinnoorganisationer har sökt medel för etniska organisationer hos Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor.⁹ De fick i genomsnitt 335 880 kronor, dvs. i genomsnitt ett något lägre belopp än genomsnittet för kvinnoorganisationer från Jämställdhetsmyndigheten. Det bör dock påpekas att det endast gäller sex organisationer, vilket innebär att ett högt eller lågt belopp kan påverka genomsnittet i hög grad. Det tycks som om tre av de sex organisationerna fick medel både från Jämställdhetsmyndigheten och från Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor.¹⁰ I samtliga tre fall fick de ett större bidrag från Jämställdhetsmyndigheten än från Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor. Även när det gäller kvinno- och tjejjourer, så fick åtminstone tre organisationer medel både från Jämställdhetsmyndigheten och Socialstyrelsen.¹¹ I dessa tre fall var bidraget från Socialstyrelsen större än från Jämställdhetsmyndigheten.

Får kvinnoorganisationer mindre stöd i genomsnitt än andra organisationer? Det beror i detta sammanhang på om vi talar om riksdagspartiernas kvinnoorganisationer, kvinno- och tjejjourer eller om kvinnoorganisationer i allmänhet. Talar vi om riksdagspartiernas kvinnoorganisationer så får de en hög summa i genomsnitt, medan kvinnoorganisationer generellt får en relativt låg genomsnittssumma och lägre än kvinno- och tjejjourer. Det skulle behövas forskning om vilka faktorer som ligger bakom skillnaderna i de genomsnittssummor som fördelas till de olika organisationerna. Det vore också intressant att veta i vilken utsträckning organisationer får avslag respektive beviljas bidrag inom de olika kategorierna, om söktrycket skiljer sig åt samt om de sökande får inkomster från flera olika källor.

2.7 Sammanfattning

När anslaget till kvinnoorganisationer infördes förstods med en kvinnoorganisation en organisation som hade till främsta uppgift att arbeta för kvinnans ställning i samhället och som aktivt

⁹ Bosnien och Hercegovinas Kvinnoriksförbund i Sverige (Skövde) – 402 016 kronor; Bosniskhercegovinsk-Svenska Kvinnoförbundet i Sverige (Borås) – 345 362 kronor; Djibouti Kvinnor Riksförbund (Kista) – 284 204; Internationella Kvinnoförbundet (Strängnäs) – 339 808; Riksförbundet Internationella Föreningen för Invandrarkvinnor (RIFFI) (Stockholm) - 350 286; och Serbisk-ortodoxa Kvinnoförbundet (Halmstad) – 293 609.

¹⁰ Det gäller Internationella Kvinnoförbundet och Riksförbundet Internationella Föreningen för Invandrarkvinnor (RIFFI), som fick 383 040 kronor respektive 655 200 kronor från Jämställdhetsmyndigheten. Möjligen är också Serbisk-ortodoxa Kvinnoförbundet och Serbiska Kvinnoförbundet samma organisation. För båda organisationerna står Halmstad som hemvist. Serbiska Kvinnoförbundet fick 232 499 kronor från Jämställdhetsmyndigheten.

¹¹ Föreningen Storasyster – från Socialstyrelsen 381 355 kronor, från Jämställdhetsmyndigheten 332 640 kronor; Riksföreningen stödcentrum mot incest och andra sexuella övergrepp i barndomen RISE – från Socialstyrelsen 381 355 kronor, från Jämställdhetsmyndigheten 252 000 kronor och Tjejjournalen – från Socialstyrelsen 381 355 kronor, från Jämställdhetsmyndigheten 332 640 kronor.

arbetade för jämställdhet mellan kvinnor och män. I förordningen från 2005 anges att syftet med statsbidraget är att stödja kvinnors organisering i egna sammanslutningar, främja kvinnors deltagande i den demokratiska processen och i samhällslivet och möjliggöra för kvinnor att bevaka sina rättigheter och driva sina krav. Ordet jämställdhet, utom i ordet Jämställdhetsmyndigheten, nämns inte i förordningen från 2005.

Fram till 2006 skulle kvinnoorganisationen ha verksamhet i tio landsting, efter 2006 i fem län. När det statliga anslaget till kvinnoorganisationer inrättades bestod det av ett grundbidrag och ett rörligt bidrag per medlem. I mitten av 1990-talet ändrades detta och anslaget utöver grundbidraget, skulle vara projekt- och verksamhetsinriktat för att stimulera till förnyelse eftersom medlemsantalet sjönk. Från 2006 består anslaget av tre delar: organisations-, etablerings- och verksamhetsbidrag. Fram till 2006 skulle organisationen ha minst 1 500 medlemmar, därefter finns inget krav på lägsta antal medlemmar, det viktiga är organisationens verksamhet.

Från och med att anslaget till kvinnoorganisationer infördes budgetåret 1982/83 minskade det i fasta priser i stort sett fram till mitten av 2000-talet när det ökade kraftigt från cirka 4 miljoner kronor i fasta priser 2005 till 34,6 miljoner kronor 2006. Bidragen till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer höjdes från 4 miljoner kronor 2006 till cirka 16 miljoner kronor i fasta priser när anslaget till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer infördes 2008. Störst var anslaget 2008 med 50,7 miljoner kronor. Därefter har värdet av anslagen legat kvar på samma summa i löpande priser, vilket innebär att de minskat i värde i fasta priser.

Antalet kvinnoorganisationer som fått bidrag från staten har ökat kraftigt från tio stycken i början av 1980-talet till nästan 70 stycken 2018. Antalet har ökat i samtliga de fem kategorier som de här är indelade i, vilket inte är förvånande med tanke på höjningen av anslaget och den kraftiga ökningen i antalet organisationer som kan få bidrag. Antalet politiska organisationer har ökat och idag får samtliga åtta riksdagspartiers kvinnoorganisationer bidrag. De får en relativt stor andel av summan av de två anslagen till kvinnoorganisationer tillsammans – 15 miljoner kronor 2018 jämfört med 28 miljoner kronor för de resterande 61 kvinnoorganisationerna. Störst antal kvinnoorganisationer finner vi idag i den kategori som benämns invandrar/internationella/etniska minoriteter följt av kategorin hem/familj/samhälle. Minst antal finns bland religiösa kvinnoorganisationer.

Görs en jämförelse mellan anslagen till kvinnoorganisationer och friluftorganisationer – två anslag inom samma utgiftsområde och samma verksamhetsområde – finner vi att under första hälften av 2000-talet var anslaget till kvinnoorganisationer lägre än anslaget till friluftorganisationer, under perioden 2006–2016 var situationen den motsatta, anslaget till kvinnoorganisationer var större än anslaget till friluftorganisationer. Efter 2016 är dock åter anslaget till friluftorganisationer större än anslaget till kvinnoorganisationer.

Jämför vi den genomsnittliga bidragssumman i olika organisationer får barn-ungdomsorganisationer det största bidraget, medan riksdagspartiernas kvinnoorganisationer kommer på andra plats. Andra kvinnoorganisationers genomsnittliga bidrag är dock lägre än det som går till antidiskrimineringsverksamhet, hbtq-organisationer, kvinno- och tjejjourer och etniska organisationer.

De kvinnoorganisationer som har beviljats bidrag har ett brett spektra av verksamhetsinriktningar. De har stor betydelse som opinionsbildare, de har drivit fram politiska förändringar och bidrar till att den politiska dagordningen breddas med nya frågor. Formerna för kvinnors organisering har förändrats under de senaste årtiondena. Förutom traditionellt organiserade kvinnosammanslutning har det vuxit fram nätverksliknande organisationer, där internet spelar en avgörande roll.

3. Anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder

3.1 Anslagets syfte och villkor

Syftet med anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder är att främja jämställdhetspolitikens mål. Anslaget infördes budgetåret 1986/87. Året efter presenterade regeringen propositionen *Jämställdhetspolitiken inför 90-talet* (Prop. 1987/88:105). I denna slås fast att det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män skall ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet.¹²

År 2006 föreslogs nya mål för jämställdhetspolitiken i propositionen – *Makt att forma samhället och sitt eget liv – nya mål för jämställdhetspolitiken* (Prop. 2005/06:155). Det övergripande målet är att kvinnor och män skall ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det finns fyra delmål: En jämn fördelning av makt och inflytande; Ekonomisk jämställdhet; En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet och Mäns våld mot kvinnor skall upphöra. Syftet med jämställdhetspolitiken och anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder är att främja dessa mål. Jämställdhetsintegrering har sedan 1990-talet varit regeringens huvudsakliga strategi för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen, kombinerat med särskilda åtgärder. Målen, jämställdhetsintegrering och särskilda jämställdhetsåtgärder nämns i samtliga budgetar från 2007 till och med 2018.

Stor inverkan på anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder hade Alliansregeringens särskilda jämställdhetsåtgärder 2007–2010. Trots att jämställdhet var en förhållandevis liten fråga under valrörelsen 2006, och att de fyra partier som senare bildade Alliansregeringen inte hade något tydligt program för jämställdhetspolitiken, mångdubblades anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder (Riksrevisionen 2015:13 s. 27). I budgeten för 2010 pekar regeringen på att den särskilda jämställdhetsåtgärden är den största satsning på jämställdhet som genomförts i Sverige och att jämställdhetspolitiken fortsatt ska ”prioriteras och inriktas på strategiskt viktiga åtgärder för att motverka och förändra system som konserverar fördelningen av makt och resurser mellan könen på en samhällelig nivå. Syftet är att bryta strukturer och värderingar som leder till minskad valfrihet för både kvinnor och män och tvingar in kvinnor och män i olika roller. Politiken ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt och möjlighet att påverka sin livssituation” (Prop. 2009/10:1 Uo. 13 s. 52).

Regeringen lämnade en redogörelse till riksdagen av satsningen och anslagets användning i *Redovisning av den särskilda jämställdhetsåtgärden* (Skr. 2009/10:234).¹³ Regeringen pekade på att den särskilda jämställdhetsåtgärden hade inneburit en kraftig resursförstärkning för jämställdhetspolitiken och att en rad viktiga reformer hade genomförts för att skapa förutsättningar för jämställdhet mellan kvinnor och män, både vad avser förbättrad kunskap och konkreta förbättringar (Prop. 2010/11:1 Uo. 13 s. 52).

Den särskilda jämställdhetsåtgärden förlängdes 2011–2014, men med mindre resurser. Det betonades att en central uppgift var att ta tillvara de erfarenheter som hade gjorts och att skapa långsiktighet och säkerställa hållbarhet i de åtgärder som hade genomförts (Prop. 2010/11:1

¹² I budgetpropositionen 1996/97:1 Uo. 14 s. 41 sägs att detta innebär ”En jämn fördelning av makt och inflytande i samhället och lika villkor för kvinnor och män i utbildningen, på arbetsmarknaden och i arbetslivet är centrala mål för jämställdhetspolitiken.” Och i budgetpropositionerna för 1998, 1999, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005 och 2006 utvecklas detta ytterligare: ”Jämställdhetspolitikens mål innebar en jämn fördelning av makt och inflytande, samma möjligheter till ekonomiskt oberoende, lika villkor och förutsättningar i fråga om företagande, arbete, arbetsvillkor samt utvecklingsmöjligheter i arbetet. Det innebar också lika tillgång till utbildning och möjligheter till utveckling av personliga ambitioner, intressen och talanger, delat ansvar för hem och barn som frihet från könsrelaterat våld.”

¹³ Till skillnad till anslaget till kvinnoorganisationer tycks aldrig anslaget till särskilda jämställdhetsåtgärder ha blivit utrett eller utvärderat före den särskilda jämställdhetsåtgärden.

Uo. 13 s. 50). Som särskilt viktiga områden nämns jämställdhetsintegrering samt arbetet med att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterad våld samt våld i samkönade relationer, men också jämställdhet på arbetsmarknaden, lika möjligheter i skolan och rätten till hälsa och omsorg på lika villkor nämns. Detta upprepas i budgetpropositionerna för 2012, 2013 och 2014 (Prop. 2013/14:1 Uo. 13 s. 56). Även efter att den särskilda jämställdhetsatsningen avslutades 2014 tillfördes stora resurser till anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder. De områden som nämns som särskilt viktiga är desamma som tidigare (Prop. 2014/15:1 Uo. 13 s. 60; Prop. 2015/16:1 Uo. 13 s. 67).

I budgetpropositionen för 2017 för utgiftsområde 13, *Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering*, upprepas att politiken skall påskynda utvecklingen inom områden som är strategiskt viktiga för jämställdhetspolitiken. Samtidigt förändras språkbruket. Den ny tillträdde röd-gröna regeringen framhåller att Sverige har en feministisk regering, vilket innebär att regeringens samlade politik ska leda till jämställdhet, men också att det är viktigt att uppmärksamma inte endast biologiskt kön utan också bl.a. etnicitet, sexuell läggning, klass, funktionsnedsättning och ålder (Prop. 2016/17:1 Uo. 13 s. 71). Liknande skrivningar gjordes redan i budgetpropositionen för 2016, och de återkommer i budgetpropositionen för 2018. Begreppet feministisk används dock endast i uttryck som feministisk regering och feministisk utrikespolitik, men inte i andra sammanhang och i vilken utsträckning hänsyn tas till etnicitet, sexuell läggning, klass, funktionsnedsättning och ålder i budgeten är oklart.

Två nya delmål i jämställdhetspolitiken infördes 2016 – Jämställd utbildning och Jämställd hälsa. Det meddelades också att en jämställdhetsmyndighet skulle inrättas fr.o.m. 1 januari 2018 (Prop. 2016/17:1 Uo. 13 s. 75). Myndigheten ska arbeta med uppföljning, analys, samordning, kunskap och stöd i syfte att nå de jämställdhetspolitiska målen och bidra till en strategisk, sammanhållen och hållbar styrning och ett effektivt genomförande av jämställdhetspolitiken.

3.2 Anslagets storlek

Utvecklingen av anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder i fasta priser mellan budgetåren 1986/87 och 2018 visas i Diagram 3.1 nedan. Med fasta priser menas 2018 års penningvärde. Fasta priser anges nedan i förekommande fall inom parentes.

Det första anslaget budgetåret 1986/87 och det därpå följande 1987/88 till särskilda jämställdhetsåtgärder var på 9 miljoner kronor (ca 17 miljoner). Året därefter steg det till 17 miljoner kronor (29,7 miljoner). Därefter minskar anslaget fram till och med budgetåret 1993/94. Men det fördubblades för budgetåret 1994/95 och uppgick då till 21,5 miljoner kronor (27,9 miljoner). Detta har ett samband med proposition 1993/94:147 om jämställdhetspolitiken – *Delad makt Delat ansvar* – som regeringen presenterade. Höjningen av anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder var tillfällig och varade bara ett år. Visserligen låg anslaget på 20,6 miljoner kronor (26,6 miljoner) även för 1995/96, men det beror på att detta budgetår var 18 månader långt istället för 12.

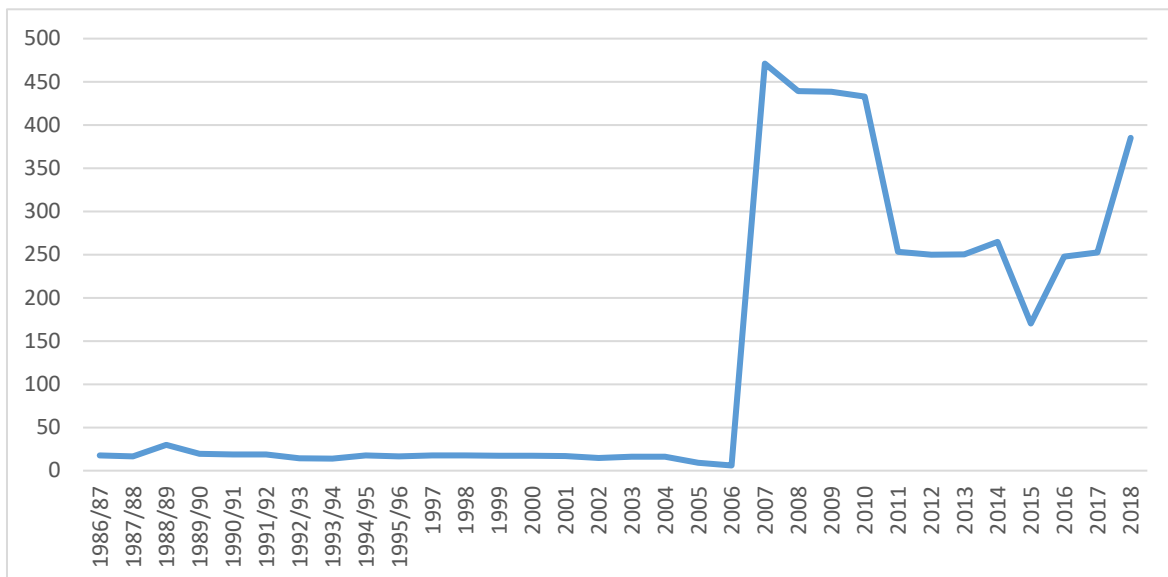
Därefter reducerades anslaget och uppgick till 13,7 miljoner kronor från och med budgetåret 1997 till och med budgetåret 2004, med undantag för 2002 då ytterligare en liten minskning ägde rum. Samma summa i löpande priser under dessa år innebar att värdet minskade i fasta priser från 17,5 miljoner kronor 1997 till 16,2 miljoner kronor 2004. En förklaring till detta skulle kunna vara att anslagen inte förbrukades, utan att det förekom stora reservationer. En jämförelse till exempel, mellan budget och utfall år 1994/95 visade att endast hälften av anslaget hade använts (Prop. 1996/97:1 Uo. 14 s. 85). Situationen tycks ha varit likartad under andra budgetår. En jämförelse mellan budget och utfall år 1995/96 visar t.ex. att fyra femtedelar av anslaget förbrukats. Skillnaden var betydligt större 1998, då en jämförelse mellan budget och utfall visade att endast 8 procent av anslaget hade tagits i anspråk (Prop. 1999/2000:1 Uo. 14 s. 85). Det kan finnas flera anledningar till att inte hela anslaget användes vissa år. En skulle kunna

vara att det var brist på projekt och utvecklingsarbete på jämställdhetsområdet, en annan att regeringen i första hand använde reservationer från tidigare års anslag till särskilda jämställdhetsåtgärder, vilket innebar att anslaget för innevarande år inte behövde användas. Vissa år blev en del av de planerade projekten inte av, åtminstone inte det året, och reservationerna/anslagssparandet, dvs. medel som inte hade förbrukats under budgetåret, var under vissa år stora.

För budgetåret 2005 reducerades anslaget till 7,7 miljoner kronor (9 miljoner) och för budgetåret 2006 var anslaget nere i strax över 5 miljoner kronor (6 miljoner) (Prop. 2004/05:1 Uo. 14 s. 53).

Diagram 3.1 tycks visa att mycket lite hände med storleken på anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder mellan 1986/87 då det infördes och fram till och med 2006. Det är dock en synvilla eftersom anslaget såväl fördubblades som halverades under denna period (se Bilaga 5). I diagrammet syns dock detta som mycket små förändringar. Det beror på att skalan i diagrammet är anpassad till att inkludera den stora ökning som skedde efter 2006.

Diagram 3.1 Anslag till Särskilda jämställdhetsåtgärder, miljoner kronor i fasta priser, 1986/87–2018

Källa: se Bilaga 5

Regeringens särskilda jämställdhetsåtgärder under 2007–2010 innebar att anslaget för särskilda jämställdhetsåtgärder ökade kraftigt i och med budgetproposition för 2007.¹⁴ Under åren 2007–2010 uppgick anslaget till cirka 400 miljoner kronor per år. Under den aktuella perioden tillfördes således medel för jämställdhetspolitiken med 1,6 miljarder kronor. Av de tillförda medlen fördelades cirka 1,3 miljarder.¹⁵

Varför resurserna höjdes så mycket är oklart. I Alliansens valmanifest var jämställdhet en jämförelsevis kort paragraf som gick ut på att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och att ingen ska diskrimineras på grund av sitt kön. Det mest konkreta förslaget de fyra partierna

¹⁴ Samtidigt inrättades från och med 1 januari 2007 ett nytt departement – Integrations- och jämställdhetsdepartementet – med en integrations- och jämställdhetsminister. Det avvecklades dock redan den 1 januari 2011.

¹⁵ I budgeten för 2010 föreslås anslaget uppgå till 35 miljoner kronor för 2011, dvs. till ungefär samma nivå som innan den särskilda jämställdhetsåtgärdsåtgärden. Vid den tidpunkten räknade regeringen således med att den särskilda jämställdhetsåtgärden skulle avslutas. Så blev dock inte fallet.

hade enats om var den s.k. jämställdhetsbonusen.¹⁶ Eftersom Alliansen inte hade något tydligt program när det gällde jämställdhetspolitiken var det inte ovanligt att personer som var berörda av beslutet, trodde att det helt enkelt var felskrivet i budgeten, att det hade blivit en nolla för mycket. Enligt Riksrevisionens granskning (2015) fanns inte heller någon beredskap eller plan för hur de nya medlen skulle användas, vilket innebar att hela anslaget inte kunde förbrukas under de första åren. Av det totala anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder för budgetåret 2007 angavs i budgeten konkreta åtgärder för en mycket liten andel av anslaget.¹⁷

Den särskilda satsningen på jämställdhetsåtgärder fortsatte under perioden 2011–2014, men på en lägre nivå, vilket framgår av Diagram 3.1. Anslaget låg på cirka 240 miljoner kronor per år och på cirka 960 miljoner kronor för hela perioden. Under denna period användes nästan en miljard kronor. Sammantaget avsattes således nästan 2,6 miljarder kronor under 2007–2014 till särskilda jämställdhetsåtgärder.

Efter att den särskilda satsningen avslutats minskade anslaget till 162,5 miljoner kronor (170,3 miljoner) för budgetåret 2015. Det blev lägre än tidigare trots att anslaget höjdes med 25 miljoner kronor i vårändringsbudgeten (Prop. 2014/15:99 s. 94). För budgetåren 2016 och 2017 höjdes anslaget åter och uppgick till 238,5 miljoner kronor (249,1 miljoner) 2016 och till 247,5 miljoner kronor (253,9 miljoner) 2017 (Prop. 2016/17:1 Uo. 13 s. 75; Prop. 2017/18:1 Uo. 13 s. 82).

I budgeten för 2018 föreslogs att anslaget för särskilda jämställdhetsåtgärder skulle uppgå till 334 miljoner kronor (Prop. 2017/18:1 Uo. 13 s. 82). I vårändringsbudgeten för 2018 höjdes anslaget till 385 miljoner kronor, således i nivå med anslagen under den särskilda jämställdhets-satsningen 2007–2014 (Prop. 2017/18:99 s. 63).¹⁸

3.3 Vilka har fått stöd och till vad?

I budgeten för 1983/84 fanns inte något anslag benämnt Särskilda jämställdhetsåtgärder, men 10 miljoner kronor avsattes för att öka kvinnors intresse för industrin och den nya tekniken. Inte heller för budgetåret 1985/86 fanns det något särskilt anslag för särskilda jämställdhetsåtgärder, men 15 miljoner kronor reserverades för åtgärder som syftade till att förbättra kvinnors villkor i utbildning och arbetsliv (Prop. 1985/86:100 Bil. 12 s. 50). I budgeten för 1983/84 står att ”utgångspunkten för regeringens arbete med jämställdhet mellan kvinnor och män är rätten till ett eget förvärvsarbete. För att uppnå detta krävs kraftfulla åtgärder i syfte att stärka kvinnornas ställning på arbetsmarknaden, bl.a. genom sysselsättningspolitiken och genom att motverka könsbundna yrkesval” (Prop. 1983/84:100 Bil. 12 s. 4).

I mars 1985 lade regeringen fram propositionen *Om kvinnornas villkor på arbetsmarknaden* (Prop. 1984/85:130). Mot bakgrund av förändringarna på arbetsmarknaden föreslogs åtgärder i syfte att stärka kvinnornas ställning. Propositionen innehöll ett åtgärdsprogram som förordade projekt från förskolan till alla delar av yrkeslivet för att förbättra kvinnors villkor på arbetsmarknaden. Syftet var i första hand att uppmuntra flickor/kvinnor till otraditionella utbildnings- och yrkesval. Men där fanns också projekt för att stimulera män att mer aktivt delta i jämställdhetssträvandena och en kartläggning av kvinnorepresentationen i statliga styrelser och kommittéer aviserades.

Budgetåret 1986/87 infördes det första anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder.

¹⁶ Jämställdhetsbonusen gällde barn födda 1 juli 2008. Bonusen togs bort av en socialdemokratisk regering från och med 1 januari 2017.

¹⁷ 17 miljoner kronor av ett anslag på 400 miljoner kronor.

¹⁸ I budgetpropositionen för 2019 föreslås dock en minskning av anslaget till särskilda jämställdhetsåtgärder, vilket innebär att anslaget anvisas 334 miljoner kronor. För 2020 beräknas anslaget till 233 miljoner kronor och för 2020 till 44 miljoner kronor (Prop. 2018/19:1 Uo. 13 s. 70).

Våren 1988 antog riksdagen, som redan nämnts, propositionen *Om jämställdhetspolitiken inför 90-talet* (Prop. 1987/88:105). Den redovisade en femårig handlingsplan för regeringens jämställdhetspolitik med tonvikt på kvinnornas roll i ekonomin, jämställdhet mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden, i utbildningen och i familjen samt kvinnors inflytande i samhället. Av ovanstående framgår att vid denna tid var fokus i jämställdhetspolitiken inriktad på att stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden.¹⁹

3.3.1 Budgetåren 1986/87–2006

Att utifrån budgetarna undersöka vilka uppdragstagare som fått stöd och till vad från anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder är inte helt lätt för tiden före den särskilda jämställdhetsatsningen, dvs. för perioden 1986/87–2006. Den information som finns i budgetarna är begränsad och under avsnittet Jämställdhet mellan kvinnor och män i budgetarna behandlas jämställdhetsfrågor under det ansvariga departementet men också frågor som kan uppfattas som jämställdhetsfrågor under andra departements områden. Till exempel återfinns projekt för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden under anslaget till arbetsmarknadspolitiska åtgärder och inte under Särskilda jämställdhetsåtgärder. Det är ofta inte klart om en viss åtgärd har finansierats med hjälp av anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder eller på annat sätt. Alla åtgärder nämns inte och när de nämns är det ofta mycket knapphändigt och i generella termer, ibland nämns åtgärden men inte uppdragstagaren och tvärtom. Jag har inte heller funnit någon utredning gällande anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder för denna period. Nedan har trots detta gjorts ett försök att identifiera de myndigheter och organisationer som fått medel från anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder och vad de har använts till utifrån budgetarna. Därtill har dock regeringens skrivelser om jämställdhetspolitiken varit till hjälp för denna period. Även om dagens jämställdhetspolitiska delmål inte fanns under denna period, så har åtgärderna här kategoriserats i enlighet med de fyra delmål som infördes 2006 samt medel som avsatts för jämställdhetsintegrering. Detta är de kategorier som utvärderingar av den särskilda jämställdhetsatsningen använt sig av. Idag finns som redan nämnts ytterligare två jämställdhetsmål, jämställd utbildning och jämställd hälsa. Dessa infördes dock inte förrän 2016.

Jämn fördelning av makt och inflytande

Det första jämställdhetspolitiska delmålet gäller en jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnors representation i direktvalda politiska organ ökade under 1970- och 1980-talen. I riksdagen utgjorde kvinnorna 31 procent efter riksdagsvalet 1985, i landstingsfullmäktige 37 procent och i kommunfullmäktige 30 procent (Prop. 1987/88:105 s. 61). I styrelser för centrala och regionala statliga myndigheter och i statens offentliga utredningar uppgick dock andelen kvinnor endast till ca 16 procent. Det kan nämnas att sedan 1988 redovisas könsfördelningen årligen i statliga myndighetsstyrelser på central och regional nivå i en bilaga till budgeten (Prop. 1988/89:100 Bil. 15 s. 185). Projekt med målsättningen att öka andelen kvinnor i statliga organ nämns i samtliga budgetar i slutet av 1980-talet och början av 1990-talet (Prop. 1988/89:100 Bil. 15 s. 171; Prop. 1989/90:100 Bil. 15 s. 162; Prop. 1990/91:100 Bil. 12 s. 181; Prop. 1991/92:100 Bil. 12 s. 179). Sådan projektverksamhet utvärderades senare av två statsvetare (Prop. 1992/93:100 Bil. 12 s. 289).

Även fortsättningsvis avsattes medel som syftade till att öka andelen kvinnor. Det gäller i budgeten för 1995/96, där medel avsattes till Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet för att öka kvinnorepresentationen i kommunala nämnder och styrelser i tre kommuner och två landsting. Erfarenheterna från detta projekt skulle sedan spridas över landet och en utvärdering

¹⁹ I de tidiga budgetarna anges att anslaget från Särskilda jämställdhetsåtgärder betalas kostnader som syftar till att främja jämställdhet mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden m.m. Senare ändras detta och ”på arbetsmarknaden m.m.” har tagits bort.

göras (Skr. 1996/97:41 s. 12). Projektet Jämställda kommuner och styrelser syftade till att stödja kvinnorna i deras roll som politiker, belysa männens syn på jämställdhet och att utveckla arbetsformerna för nämnd- och styrelsearbetet mot ökad jämställdhet (Skr. 1999/00:24 s. 14).

Försök gjordes också att öka andelen kvinnor på chefsnivå dels i statsförvaltningen (Prop. 1986/87:100 Bil. 12 s. 36) dels i det privata näringslivet (Prop. 1993/94:147 s. 90). Utredningen *Mäns föreställningar om kvinnor och chefskap* (SOU 1994:3) presenterades 1994. Dess huvudförslag var inrättandet av en ledarskapsakademi. Detta skedde också 1995 när stiftelsen Näringslivets Ledarskapsakademi bildades (Prop. 1994/95:100 Bil. 6 s. 275). I stiftelsens styrelse ingick företagsledare från näringslivet. Syftet var att sprida kunskap, bilda opinion och stödja förändringsarbete i företagen för att öka antalet kvinnliga chefer. Det gjordes framför allt genom ledarfora och temaseminarier riktade till företagsledare, chefer i företagsledning samt övriga chefer i näringslivet på olika nivåer.

För att påskynda processen för ett mer jämställt näringsliv när det gällde kvinnor och män på ledande poster och i styrelser beslutade regeringen 2002 att avsätta medel för projektet Jämt på toppen (Prop. 2002/03:1 Uo. 14 s. 55). Projektet genomfördes i samverkan med länsstyrelserna, som bjöd in företag i respektive län till seminarier på temat Kvinnor, män, makt och ledarskap (Prop. 2005/06:1 Uo. 14 s. 65).

I början av 1990-talet beviljades SCB medel för kartläggning av andelen kvinnor på chefsnivå inom privat och offentlig sektor (Prop. 1991/92:100 Bil. 12 s. 179). I slutet av årtiondet fick de i uppdrag att kartlägga antal kvinnor och män i ledande ställning och deras löner (Skr. 1999/00:24 s. 14). I februari 2006 tillsattes en utredning med uppdrag att kartlägga och redovisa fördelningen av kvinnor och män på maktpositioner inom olika sektorer i Sverige (Prop. 2006/07:1 Uo 14 s. 57), vilken presenterades 2007 under titeln *Kön, makt och statistik* (SOU 2007:108). Utredningen fann flest kvinnor i rikspolitiken och flest män i näringslivet och pressen.

Ekonomisk jämställdhet

Det andra jämställdhetspolitiska delmålet – ekonomisk jämställdhet – rör arbetsmarknaden och utbildning. Utvecklings- och försöksverksamhet syftade till att motverka det könsbundna studie- och yrkesvalen samt utveckla modeller för arbetsformer i skolan som på ett tydligare sätt skulle utgå från både flickors och pojkers behov (Prop. 1991/92:100 Bil. 12 s. 180). Projekt anordnades på temat teknik i förskolan och sommarkurser i teknik för flickor (Prop. 1986/87:100 Bil. 12 s. 36). Försök gjordes också att öka medvetenheten om jämställdhetsfrågor i förskolläro- och fritidspedagogutbildningen (Prop. 1991/92:100 Bil.12 s. 185), men också i grundutbildningen för journalister (Prop. 1993/94:147 s. 89) och vidareutveckling av kurser eller kursmoment om kvinnors hälsa som skulle ingå i utbildningen av läkare (Prop. 1993/94:147 s. 90).

I budgeten för 1986/87 fördelades medel till länsarbetsnämnder, länskolnämnder, utvecklingsfonder, arbetsmarknadens parter, tekniska högskolor m.fl. till projekt som syftade till att främja jämställdheten på arbetsmarknaden (Prop. 1986/87:100 Bil. 12 s. 36). Anslaget tycks ha gått till samma projekt de tre påföljande budgetåren (Prop. 1987/88:105 s. 10; Prop. 1988/89:100 Bil. 15 s. 24; Prop. 1989/90:100 Bil. 15 s. 1 62). Projekt genomfördes där nya metoder och samarbetsformer prövades, studiematerial utarbetades och riktade insatser genomfördes till kvinnor i arbetsmarknadsutbildning liksom till kvinnliga småföretagare och kvinnor inom mansdominerade yrkesområden. Invandrarkvinnor uppmärksammades i särskilda projekt (Prop. 1986/87:100 Bil. 12 s 35ff). JämO tilldelades medel för att se över frågan om sexuella trakasserier på arbetsplatserna.

Projekt för att öka jämställdheten på arbetsmarknaden förekom, som redan nämns, inte endast med medel från Särskilda jämställdhetsåtgärder. Budgetåret 1993/94 ställdes t.ex. 30 miljoner kronor till Arbetsmarknadsstyrelsen förfogande för projektverksamhet i syfte att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden samt för utbildning för egen personal i samband med projekten (Prop. 1993/94:100 Bil. 11 s. 66). Under flera år tilldelades Arbetsmarknadsstyrelsen ca 30 miljoner kronor per år för s.k. brytprojekt, vilket kan jämföras med anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder, där det ”normala” beloppet dessa år var 13,7 miljoner kronor, dvs. det gick dubbelt så mycket till brytprojekt från anslag som gällde arbetsmarknadspolitiska åtgärder, än till projekt från anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder.

I regeringens handlingsplan för jämställdhet (Prop. 1987/88:105) föreslogs att fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män skulle redovisas årligen i budgetpropositionen, vilket också är fallet sedan 1988. En särskild utredare tillkallades 1991 för att utreda arten av och orsakerna till löneskillnader mellan kvinnor och män samt olika möjligheter att komma tillrätta med förekommande lönediskriminering av kvinnor på arbetsmarknaden (Prop. 1993/94:100 Uo. 6 s. 218). Utredningen kom med sitt betänkande 1993 *Löneskillnader och lönediskriminering* (SOU 1993:8).

Medel fördelades 1991 för information och opinionsbildning m.m. i syfte att stimulera debatten om frågor som rörde kvinnorna och EG (Prop. 1991/92:100 Bil. 12 s. 182). Detta gällde också 1992 (Prop. 1992/93:100 Bil. 12 s. 291).

Budgetåret 1996/97 avsattes medel för en utredning om fördelningen av ekonomisk makt och ekonomiska resurser mellan kvinnor och män (Prop. 1997/98:1 Uo. 14 s. 76). Slutbetänkandet *Ty makten är din ... Myten om det rationella arbetslivet och det jämställda Sverige. Betänkande från Kvinnomaktutredningen* (SOU 1998:6) publicerades 1998, men utredningen publicerade många rapporter före dess som behandlade den ekonomiska jämställdheten på arbetsmarknaden, i familjen och i förhållande till välfärdsstaten.

En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

Det tredje jämställdhetspolitiska målet – en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet – var i hög grad inriktat på fäder. I slutet av 1980-talet avsatte regeringen årligen medel för projektverksamhet som syftade till att öka fäders uttag av föräldraledighet (Skr. 1996/97:41 s. 14ff). Det handlade främst om informations- och utbildningsprojekt som genomfördes av landsting, enskilda företag, kommuner, försäkringskassan och fackliga organisationer. Dessa åtgärder tycks inledningsvis ha bekostats av anslaget Bidrag till föräldraförsäkring, men fördes över till Särskilda jämställdhetsåtgärder budgetåret 1994/95 (Prop. 1993/94:147 s. 90).

Medel avsattes för föräldrautbildning riktad till blivande och nyblivna fäder (Prop. 1993/94:147 s. 90) och projekt med pappautbildning vid mödravårdscentraler där syftet främst var att öka mäns uttag av föräldraledigheten. Utbildningen genomfördes av manliga pappautbildare (Prop. 1994/95:100 Bil. 6 s. 282). Trots dessa insatser använde fäder föräldraförsäkringen i liten utsträckning även efter det att den första s.k. pappamånaden infördes 1995. Riksförsäkringsverket fick medel 1996 för en landsomfattande informationskampanj för att öka fäders uttag av föräldraledighet (Prop. 1997/98:1 Uo. 14 s. 76). Kampanjen pågick i två år och omfattade information riktad till föräldrar, arbetsgivare och anställda. Insatserna bestod av personlig rådgivning, informationsträffar i samarbete med mödravårdscentraler, information med det s.k. pappapaketet, direktinformation till nyblivna pappor, reklamslag i television och videospelningar som visades hos försäkringskassorna. Samma år beviljades Jämställdhetscentrum i Karlstad medel dels för att sammanställa en kunskapsöversikt, dels för att genomföra en attitydundersökning om pappaledighet (Skr. 1996/97:41 s. 16).

SCB fick medel för att belysa kvinnors och mäns tidsanvändning, vilket resulterade i *I tid och otid – En undersökning om kvinnors och mäns tidsanvändning 1990/91* (1992). Denna följdes upp under åren 2000 och 2001 i *Tid för vardagsliv. Kvinnors och mäns tidsanvändning 1990/91 och 2000/01* (SCB 2003) och i *Nu för tiden. En undersökning om svenska folkets tidsanvändning år 2010/11* (SCB 2012).

Mäns våld mot kvinnor skall upphöra

Det fjärde jämställdhetspolitiska målet – mäns våld mot kvinnor skall upphöra – finns med i det första anslaget 1986/87 till särskilda jämställdhetsåtgärder. Då ställdes medel till förfogande för information och utbildning av personal som kom i kontakt med misshandlade kvinnor liksom till kvinnojourernas försöks- och utvecklingsarbete (Prop. 1986/87:100 Bil. 12 s. 38).

I början av 1990-talet beviljades medel till projekt samt information och opinionsbildning i syfte att öka kunskaperna vad gäller sexuella trakasserier på arbetsplatsen och för att motverka våld mot kvinnor (Prop. 1991/92:100 Bil. 12 s. 179, 181, 185; Prop. 1992/93:100 Bil. 12 s. 296). Ett regionalt/lokalt utvecklingsarbete inleddes i syfte att åstadkomma ett bättre samarbete vad gäller våld mot kvinnor mellan myndigheter inom rättsväsendet, socialtjänsten samt hälso- och sjukvården. Medlen ställdes till Socialstyrelsens förfogande. Projektet drevs i fem län och samordnades lokalt av projektledare som var knutna till respektive länsstyrelse (Prop. 1992/93:100 Bil. 12 s. 181, 290). Rikspolisstyrelsen fick i uppdrag att i samråd med Socialstyrelsen, Domstolsverket och Riksåklagaren genomföra fortbildning av berörda yrkesgrupper på central och regional/lokal nivå inom rättsväsendet, socialtjänsten samt hälso- och sjukvården.

Socialstyrelsen beviljades resurser för ett treårigt projekt, Myndighetssamarbete vid kvinnomisshandel (Prop. 1994/95:100 Bil. 6 s. 282). Syftet var att effektivisera samhällets insatser för att motverka våld mot kvinnor. Medel avsattes för att förbättra samarbetet mellan myndigheter inom rättsväsendet, socialtjänsten samt hälso- och sjukvården. Till kvinnojourer och vissa invandrarorganisationer som stödde misshandlade kvinnor utgick bl.a. ett organisationsstöd.

Ett Nationellt råd för Kvinnofrid inrättades år 2000 (Skr. 2002/03:140 s. 27, 54, 79). Rådets uppgift var att vara ett rådgivande organ för frågor som rörde våld mot kvinnor. 2003 avsattes medel för skyddat boende. Merparten fick disponeras av vardera av länsstyrelserna i de tre storstadslänen för planering och genomförande av skyddat boende. Övriga länsstyrelser fick medel för kartläggning av behovet av skyddat boende i respektive län. Medlen fick också användas till t.ex. personalutbildning och liknande. Vissa projekt riktade sig till kvinnor och flickor med invandrarbakgrund.

Projekt gällande våld mot kvinnor sträckte sig också utanför Sverige. Under 2002–2003 genomfördes en nordisk-baltisk kampanj mot handeln med kvinnor och barn. I samband med denna kampanj genomfördes en svensk nationell kampanj. Den fokuserade – genom information och utbildning – på de män som köper och utnyttjar kvinnor och barn, mestadels flickor, för sexuella ändamål (Prop. 2004/05:1 Uo. 14 s. 65).

Jämställdhetsintegrering

Utöver projekt som syftade till att främja de jämställdhetspolitiska målen, har också medel fördelats gällande jämställdhetsintegrering. Ett tidigt projekt i den riktningen var tre pilotkommuner för jämställdhet – Bengtsfors, Södertälje och Umeå. Arbetet i kommunerna påbörjades 1989 och skulle pågå under en femårsperiod (Prop. 1988/89:100 Bil. 15 s. 24). Ett liknande projekt, fast på länsnivå, genomfördes under perioden 2000 till 2002. Syftet var att utveckla metoder och strategier för hur ett jämställdhetsperspektiv aktivt och offensivt kan införlivas och förfinas, dels i processen med de fortsatta avtalen, dels inom de olika sakområdena (Skr. 2002/03:140 s. 78ff).

Utbildning anordnades om mål och metoder i jämställdhetsarbetet för chefer inom regeringskansliet och myndighetschefer (Prop. 1994/95:100 Bil. 6 s. 275, 284). Medel avsattes också för att bereda universitet och högskolor möjlighet att utveckla särskilda yrkesinriktade kurser för jämställdhetshandläggare och andra som i sitt yrke arbetade med jämställdhetsfrågor och för projekt som syftade till att utveckla modeller för ett lokalt strategiskt jämställdhetsarbete på kommunal nivå.

Svenska Kommunförbundet beviljades medel för ett tvåårigt projekt 1995. Syftet var att stimulera ett brett utvecklingsarbete som skulle leda till att ett jämställdhetsperspektiv införlivades i alla politikområden i kommunerna (Skr. 1996/97:41 s. 66). Samma år avsattes medel till Riksförsäkringsverket för ett liknande projekt (Prop. 1997/98:1 Uo. 14 s.74ff).

I regeringskansliet har det åtminstone sedan början av 2000-talet funnits en arbetsgrupp som arbetat med att stärka förutsättningarna för jämställdhetsintegrering (Prop. 2002/03:1 Uo. 14 s. 54) och 2002 fattade regeringen beslut om att tillsätta en styrgrupp för jämställdhetsintegrering, som även omfattade jämställdhetsintegrering i den statliga budgetprocessen och statsbudgeten. Regeringen fastställde 2004 en plan för genomförande av jämställdhetsintegrering i regeringskansliet (Prop. 2005/06:1 Uo. 14 s. 65). Verksamheter inom Näringsdepartementet finansierades av anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder fram till 2005, då fördes kostnaden över till anslaget Regeringskansliet m.m. (Prop. 2004/05:1 Uo. 14 s. 72).

Sedan 2006 har större vikt lagts vid att jämställdhetsintegrera lagstiftningsprocessen i regeringskansliet, könsuppdelning av individbaserad statistik, förtydligande av kommittédirektiv när det gäller jämställdhet samt fortsatt arbete med jämställdhetsanalyser i syfte att förbättra myndighetsstyrningen med avseende på jämställdhet (Prop. 2006/07:1 Uo. 14 s. 56). Statliga myndigheter har också erbjudits stöd för jämställdhetsintegrering genom JämStöd, som inrättades 2005, i form av utbildningar, information, erfarenhetsutbyte och metoder.

Det skall påpekas att i budgetpropositionerna för den senare hälften av 1990-talet och första hälften av 2000-talet finns mycket lite information om vilka uppdragstagare som fick medel och till vad. Det som sägs är endast ”att inriktningen fortsatt bör vara satsning på utvecklings- och förändringsarbete som syftar till att främja jämställdhet mellan kvinnor och män” (Prop. 1996/97:1 Uo. 14; Prop. 1997/98:1 Uo. 14; Prop. 1998/99:1 Uo. 14; Prop. 1999/00:1 Uo. 14; Prop. 2000/01:1 Uo 14; Prop. 2002/03:1 Uo. 14; Prop. 2003/04:1 Uo. 14).

Utifrån budgetarna och skrivelserna är det inte möjligt att avgöra vilken uppdragstagare som fått mest medel eller i vilket delmål som det har investerats mest, men intrycket är att medel har fördelats till alla fyra delmålen, men att det särskilt inledningsvis framför allt var kvinnors situation på arbetsmarknad som var i fokus. Vem som har fått medel och till vad är betydligt enklare att följa vad gäller den särskilda jämställdhetssatsningen 2007–2014.

3.3.2 Den särskilda jämställdhetssatsningen 2007–2014

När det gäller tillgång till information gällande vilka uppdragstagare som fått bidrag från anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder och till vilket delmål är den god när det gäller perioden 2007–2014, vilket har att göra med att utvärderingar gjorts av den särskilda jämställdhetssatsningen. Tabellen nedan visar de tio uppdragstagare som tilldelades mest medel och hur mycket.

Tabell 3.1 De tio uppdragstagare som tilldelades mest medel, 2007–2010, 2011–2014 och 2007–2014, tilldelade medel, miljoner kronor och andel i procent²⁰

Uppdragstagare	Tilldelade medel, mnkr		
	2007–2010	2011–2014	2007–2014
Länsstyrelserna	186,3	191,5	377,8
Socialstyrelsen	136,6	119,1	255,7
Sveriges Kommuner och Landsting	145,0	100,0	245,0
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor*	98,0	126,2	224,2
Rikspolisstyrelsen	142,0	18,0	160,0
Skolverket*	84,5	67,3	151,8
Brottsövermyndigheten	60,7	52,0	112,7
Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd*	90,0	0,0	90,0
Delegationen för jämställdhet i högskolan	60,0	0,4	60,4
Boverket	45,0	4,0	49,0
Summa	1 048,1	678,5	1 726,6
Uppdragstagare	Tilldelade medel, andel %		
	2007–2010	2011–2014	2007–2014
Länsstyrelserna	18	28	22
Socialstyrelsen	13	18	15
Sveriges Kommuner och Landsting	14	15	14
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor*	9	19	13
Rikspolisstyrelsen	14	3	9
Skolverket*	8	10	9
Brottsövermyndigheten	6	8	7
Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd*	9	0	5
Delegationen för jämställdhet i högskolan	6	0	3
Boverket	4	0	3
Summa	100	100	100

* Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor benämndes tidigare Ungdomsstyrelsen, Skolverket tidigare Myndigheten för skolutveckling och Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) tidigare Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap

Källa: SOU 2015:86 Tabell 9.2

²⁰ Tabellen är hämtad från SOU 2015:86, där är dock länsstyrelsen i Stockholms län en egen rubrik, här är de medel de fått inkluderats i länsstyrelserna. I ursprungstabellen presenteras inga procentandelar.

Tabellen visar att länsstyrelserna är den uppdragstagare som tilldelades mest medel, sammanlagt 377,8 miljoner kronor eller 22 procent av de medel som delades ut till de tio uppdragstagare som fick mest medel. Medlen gick till projekt som handlade om att stödja och samordna organisationers arbete med att motverka mäns våld mot kvinnor, prostitution och människohandel för sexuella och andra ändamål samt insatser som rörde hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:86 s. 310). Länsstyrelsen i Stockholms län fick medel för sitt nationella samordningsuppdrag i fråga om prostitution och människohandel. De fick också i uppdrag att utveckla stödprogram för rehabilitering av personer som hade utsatts för människohandel för sexuella ändamål (Skr. 2011/12:174 s. 37). Länsstyrelsen i Östergötlands län fick medel för sitt nationella samordningsuppdrag gällande hedersrelaterat våld och förtryck.

Socialstyrelsen är den enskilda myndighet som tilldelades mest medel under perioden, totalt 255,7 miljoner kronor (15 procent). Merparten av Socialstyrelsens uppdrag rörde insatser inom delmålet Mäns våld mot kvinnor ska upphöra (SOU 2015:86 s. 311). Det handlade både om att fördela medel till kvinno- och brottsofferjourer och till kommuner och ideella utförare i syfte att kvalitetsutveckla arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn som hade bevittnat våld och våldsutövare, men också att utvärdera och följa upp arbetet i kommuner och landsting.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) stod för en av de största insatserna med Program för Hållbar Jämställdhet (HåJ), som omfattade 245 miljoner kronor (14 procent). Programmet syftade till att stödja utvecklingsarbete kring jämställdhetsintegrering i kommuner, landsting och regioner. Inom ramen för satsningen genomfördes bl.a. kartläggningar av verksamheter ur ett jämställdhetsperspektiv och utbildning i genus och jämställdhet för politiker, chefer och medarbetare, samt införande av ett jämställdhetsperspektiv i styr- och ledningssystem (SOU 2015:86 s. 411).

Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor fick totalt 224,2 miljoner kronor (13 procent) att fördela till projekt med fokus bl.a. på olika aspekter av ungdomar och jämställdhet (SOU 2015:86 s. 312ff). De hade i uppdrag att kartlägga förekomsten av arrangerade äktenskap, att genomföra en nationell studie av pojkars värderingar, manlighet, våld och jämställdhet, att öka kunskapen om sexuell exploatering av barn och ungdomar och ta fram kunskapsunderlag, högskoleutbildningar för professionella och utbildningar för tjej- och killjourer för att motverka sexuell exploatering.

Rikspolisstyrelsen tilldelades 160 miljoner kronor (9 procent). De genomförde en informationskampanj om brott i nära relationer, utbildade anställda inom polisväsendet i frågor som rör ungdomar som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och byggde upp en fysisk miljö anpassad för att utreda våld mot kvinnor (SOU 2015:86 s. s. 31 och 316; Skr. 2011/12:174 s. 29). De samverkade med andra myndigheter för att ta fram nationella riktlinjer och kriterier om samverkan mellan berörda instanser att samarbeta vid utredningar kring barn som misstänks vara utsatta för brott och tillsammans med andra myndigheter utformade och genomförde de utbildningsprogram för att öka kompetensen i frågor som rör prostitution och människohandel (Skr. 2011/12 s. 32, 36, 78). Rikspolisstyrelsen hade också i uppdrag att genomföra insatser för att främja jämställdhet och mångfald inom den egna myndigheten (Skr. 2011/12:174 s. 18).

Skolverket fick 151,8 miljoner kronor (9 procent) av medlen, för att genomföra kompetensutvecklingsaktiviteter för att främja jämställdhetsarbete i skolan (SOU 2015:86 s. 315ff). Skolverket fördelade under 2008–2014 sammanlagt 33 miljoner kronor till kommuner och enskilda huvudmän för jämställdhetsprojekt.

Brottsoffermyndigheten erhöll 112,7 miljoner kronor (7 procent) och svarade för utbildningsinsatser för rättsväsendet vad gäller bemötande av sexualbrottsoffer samt utbildningsinsatser för att synliggöra barn som hade bevittnat våld (SOU 2015:86 s. 315). Medel fördelades till

forskning, systematisk metodutveckling och liknande insatser för att utveckla och fördjupa kunskapen inom områdena mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, våld i samkönade relationer samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt granskade rutinerna för utbetalningar av brottsskadeersättning till personer i utlandet som har utsatts för människohandel för sexuella ändamål i Sverige (Skr. 2011/12:174 s. 25, 34).

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd tilldelades 90 miljoner kronor (5 procent) bl.a. för att forska om kvinnors hälsa. Av 140 ansökningar beviljades medel till 17 forskningsprojekt (Skr. 2011/12:174 s. 51).

Delegationen för jämställdhet i högskolan mottog 60,4 miljoner kronor (3 procent) att fördela till bidrag till jämställdhetsprojekt vid universitet och högskolor (Skr. 2011/12:174 s. 17). Medel fördelades för insatser inom fem särskilt utpekade områden: könsbundna studieval till högskolan, minskningen av andelen män som söker sig till högre utbildning, skillnaden mellan kvinnor och män när det gäller studietakt, avhopp och benägenhet att avlägga examen, kvinnors och mäns skilda möjligheter till studiekarriär samt den ojämna könsfördelningen på högre tjänster och befattningar inom högskolan. Inom ramen för uppdraget publicerade även delegationen ett antal rapporter och kunskapsöversikter om jämställdhet i högskolan. Delegationens uppdrag slutredovisades i betänkandet *Svart på vitt – om jämställdhet* (SOU 2011:1).

Boverket fick 49 miljoner kronor (3 procent) och i uppdrag att på nationell nivå leda, samordna och i samverkan med länsstyrelserna stödja ett konkret utvecklingsarbete för att stärka tryggheten i stads- och tätortsmiljöer ur ett jämställdhetsperspektiv (Skr. 2011/12:174 s. 65) och att fördela medel till kommuner för detta ändamål (SOU 2015:86 s. 316). Insatsen innebar att integrera ett jämställdhetsperspektiv i det operativa arbetet och att utveckla metoder för hur arbetet med frågan om trygghet ur ett jämställdhetsperspektiv bör bedrivas.

Tabellen ovan visar att de tio största uppdragstagarna tillsammans tilldelades 1,7 miljarder kronor. Det betyder att nästan tre fjärdedelar av den totala summan på 2,6 miljarder för den särskilda jämställdhetssatsningen tilldelades dessa tio under perioden 2007–2014. Den faktiska förbrukningen var dock lägre och uppgick till 2,28 miljarder kronor för hela perioden, då alla medel inte kunde fördelas och förbrukas (Ramböll 2015).²¹

Tabellen nedan visar att mer än hälften av medlen fördelades till insatser för att nå jämställdhetspolitikens fjärde delmål: Mäns våld mot kvinnor ska upphöra (se Tabell 3.2). Det gäller båda tidsperioderna. Totalt anslogs ca 1,2 miljarder kronor till detta ändamål. På andra plats kommer delmålet: Ekonomisk jämställdhet – 539,4 miljoner kronor eller 24 procent. Åtgärder syftande till att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering inom myndigheter kommer på tredje plats och uppgick till 301 miljoner kronor (13 procent). Jämställdhetsintegrering är regeringens huvudstrategi för genomförandet av jämställdhetspolitiken. Vad gäller delmålet: Jämn fördelning av makt och inflytande så ökade resurserna mellan den första och andra perioden. Totalt används 203,7 miljoner kronor (9 procent) till detta område. Minst medel, 31,2 miljoner kronor (1 procent) fördelades till insatser som syftade till att nå det tredje delmålet: En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.²²

²¹ Enligt betänkandet *Mål och myndighet – En effektiv styrning av jämställdhetspolitiken* anges den faktiska förbrukningen till 2,1 miljarder (SOU 2015:86 s. 90). Uppgifterna skiljer sig således åt i viss mån. Skillnaderna är dock små. I stort sett visar rapporterna samma uppgifter.

²² En kartläggning av den särskilda jämställdhetssatsningen 2007–2014 kategoriserade även projekten utifrån typ av insats (Ramböll 2015 s. 8). Resultatet av detta presenteras dock inte här.

Tabell 3.2 Tilldelade medel inom regeringens särskilda jämställdhetssatsning 2007–2010, 2011–2014 och 2007–2014, miljoner kronor och andel i procent²³

	Tilldelade medel, miljoner kronor		
	2007–2010	2011–2014	2007–2014
Mäns våld mot kvinnor	703,0	502,6	1 205,6
Ekonomisk jämställdhet	359,7	179,7	539,4
Jämställdhetsintegrering	160,0	141,0	301,0
Jämn fördelning av makt och inflytande	46,0	157,7	203,7
Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet	17,7	13,5	31,2
Summa	1 286,4	994,4	2 280,8
	Tilldelade medel, andel %		
	2007–2010	2011–2014	2007–2014
Mäns våld mot kvinnor	55	51	53
Ekonomisk jämställdhet	28	18	24
Jämställdhetsintegrering	12	14	13
Jämn fördelning av makt och inflytande	4	16	9
Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet	1	1	1
Summa	100	100	100

* Mäns våld mot kvinnor ska upphöra inkluderar åtgärder mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål 2007–2010; Ekonomisk jämställdhet inkluderar forskning om kvinnors hälsa 2007–2010.

Källa: 2007–2010 Skr. 2011/12:174 Bilaga 2; 2011–2014 Ramböll 2015 Tabell 3 minus uppgifterna i Skr. 2011/12:174 Bilaga 2

Därmed övergår vi till att undersöka utvecklingen av vem och till vad som anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder delades ut efter den särskilda jämställdhetssatsningen.

3.3.3 Budgetåren 2015–2018

När det gäller perioden efter den särskilda jämställdhetssatsningen, dvs. budgetarna för 2015 till och med 2018 är datatillgången också relativt god. Det beror på att det för den perioden finns regleringsbrev som informerar om vilken uppdragstagare som har fått medel och till vad. Informationen i detta avsnitt är hämtad från regleringsbrev för Särskilda jämställdhetsåtgärder. Medlen har här först kategoriserats efter vilken uppdragstagare som fått ta del av medlen och därefter i enlighet med de fyra delmålen samt jämställdhetsintegrering. Därtill finns för denna period en femte kategori benämnd jämställdhetsprojekt. Anledningen är att det i regleringsbrev anges att medlen går till jämställdhetsprojekt. Vad för sorts projekt utöver att det rör sig om jämställdhetsprojekt, framgår inte, dvs. det går inte att utläsa vilket eventuellt

²³ Under perioden 2007–2010 gick också 26 miljoner kronor till statligt stöd till jämställdhetsprojekt. Motsvarande summa för perioden 2011–2014 har jag inte funnit.

delmål projekten handlar om. De tilldelade medlen gäller här endast fyra år (2+2 år), till skillnad mot de tidigare tabellerna som gällde åtta år (4+4 år).

Som framgår av tabellen nedan är Socialstyrelsen, Länsstyrelserna, Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor och Sveriges Kommuner och Landsting även under denna tidsperiod mottagare av stora summor från anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder. Med på listan finns nu också Arbetsmiljöverket, Göteborgs universitet, Jämställdhetsmyndigheten, Socialstyrelsen/Arbetsförmedlingen/Försäkringskassan/Migrationsverket, Karolinska universitetssjukhuset och Skolverket. Däremot inte Rikspolisstyrelsen, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, Delegationen för jämställdhet och Boverket, vilket de gjorde för den tidigare perioden. Inte heller Brottsoffermyndigheten finns med, som dock har fått medel, men inte så mycket att de finns med på listan över de tio uppdragstagare som fått mest medel. De ingår här i kategorin övriga.

Tabell 3.3 De tio uppdragstagare som har tilldelats mest medel samt övriga, 2015–2016, 2017–2018 och 2015–2018, miljoner kronor och andel i procent²⁴

Uppdragstagare	Tilldelade medel, miljoner kronor		
	2015–2016	2017–2018	2015–2018
Socialstyrelsen	178,4	334,6	513,0
Länsstyrelserna	132,5	176,0	308,5
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	19,5	30,0	49,5
Sveriges Kommuner och Landsting	11,8	31,0	42,8
Arbetsmiljöverket	30,0		30,0
Göteborgs universitet	14,0	8,4	22,4
Jämställdhetsmyndigheten		20,5	20,5
Socialstyrelsen/Arbetsförmedlingen/ Försäkringskassan/Migrationsverket		8,0	8,0
Karolinska universitetssjukhuset	4,5	3,0	7,5
Skolverket	2,5	1,5	4,0
Övriga	5,9	7,0	12,9
Summa	399,1	620,0	1 019,1
	Tilldelade medel, andel %		
	2015–2016	2017–2018	2015–2018
Socialstyrelsen	45	54	50
Länsstyrelserna	33	28	30
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	5	5	5
Sveriges Kommuner och Landsting	3	5	4
Arbetsmiljöverket	8		3
Göteborgs universitet	4	1	2
Jämställdhetsmyndigheten		3	2
Socialstyrelsen/Arbetsförmedlingen/ Försäkringskassan/Migrationsverket		1	1
Karolinska universitetssjukhuset	1	0	1
Skolverket	1	0	0
Övriga	1	1	1
Summa	100	100	100

Källa: Regleringsbrev för Särskilda jämställdhetsåtgärder

²⁴ Summorna stämmer inte helt överens med de totalsummor som anges i budgetarna.

Socialstyrelsen har fått hälften av anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder, totalt 513 miljoner kronor för perioden 2015–2018. Merparten av dessa medel har de fått för att fördela till kvinno- och tjejjourer. År 2015 uppgick beloppet som tilldelades kvinno- och tjejjourer till 25 miljoner kronor, åren 2016 och 2017 ökar det till 100 miljoner kronor och 2018 till 150 miljoner kronor, dvs. totalt för hela perioden 375 miljoner kronor. Socialstyrelsen har också fördelat medel till vissa organisationer inom det sociala området som arbetar med att motverka våld mot kvinnor. Dessa kan även användas för att främja bredden av organisationer som arbetar med att motverka våld mot kvinnor och flickor ur olika perspektiv och att stödja kvinnor och flickor som utsatts för sådant våld. Andra medel har fördelats för att stödja organisationer som arbetar för att utveckla brottsofferverksamhet riktad till hbtq-personer som utsatts för våld i en nära relation och av särskilda stimulansmedel tillsammans med länsstyrelserna och Nationellt Centrum för Kvinnofrid, NCK, vid Uppsala universitet, för att ge nationellt och regionalt kompetensstöd för att kvalitetsutveckla arbetet med våld i nära relationer och stöd till våldsutsatta kvinnor och barn, med mera.

Men Socialstyrelsen har också fått uppdrag som inte handlar om att fördela bidrag. De har t.ex. fått medel för att samla kunskap om prostitutionens utveckling över tid, för uppdrag att kartlägga förekomsten och utformningen av rutinmässiga frågor om våldsutsatthet och våldsutövning i socialtjänsten och hälso- och sjukvården, för att inom vård och omsorg fortsatt stödja genomförandet av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och en nationell kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck och att ta fram metoder för socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens behandlingsarbete med våldsutövare. Dessutom ska de ta fram förslag till en handlingsplan mot könsstymning av flickor och kvinnor inom området socialtjänst, elevhälsa och hälso- och sjukvård. De stödjer också utvecklingen av pilotverksamhet med en stödtelefon för män som inte är frihetsberövade men som har utövat eller riskerar att utöva våld.

Länsstyrelserna är den andre stora mottagaren av bidrag från anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder, 308,5 miljoner kronor (30 procent) för hela perioden. Summan ökar över tid. Merparten av medlen har gått till länsstyrelserna för att de inom sina ansvarsområden ska stödja och stärka samordningen i länen av insatser från till exempel socialtjänster, hälso- och sjukvården, skola, rättsväsendet och organisationer inom det civila samhället som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor, barn som bevittnar våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Uppdraget avser både samordning av insatser till skydd och stöd samt förebyggande insatser. Särskild prioritet skall ges till insatser för att främja användningen av verkamma förebyggande insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttryck som t.ex. tvångsäktenskap, barnäktenskap och könsstymning. Länsstyrelsen i Örebro län är ansvarig för att förmedla medlen till länsstyrelserna.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har fått medel för att utveckla ett nationellt kompetenssteam för att samordna och stödja arbetet för att motverka tvångsäktenskap, barnäktenskap och könsstymning av flickor och kvinnor. De har också tilldelats medel för att sprida vägledning om stöd, skydd och rehabilitering av unga som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck, riskerar att bli gifta mot sin vilja eller som har blivit gifta mot sin vilja, liksom spridning av vägledning om stöd, vård och skydd av flickor som är eller riskerar att bli könsstympade. De ska även kartlägga förebyggande insatser i form av universellt och riktat föräldrastöd inom dessa områden. De ansvarar för ett nationellt kompetenssteam med tillhörande stödtelefon och samordnar och stödjer arbetet för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttryck och anordnar en konferens med temat en nationell samling för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttryck.

Länsstyrelsen i Stockholms län har fått bidrag för att fortsätta sitt arbete mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål och för att bygga upp en väl fungerande organisation kring dessa teman. Uppdraget flyttades från länsstyrelsen i Stockholms län och permanentas vid Jämställdhetsmyndigheten 2018.

De ovan nämnda åtgärderna rör alla delmål fyra, mäns våld mot kvinnor ska upphöra, till skillnad från de medel som tilldelats länsstyrelsen i Gotlands län, vilka syftar till att samordna och stödja länsstyrelsernas arbete med jämställdhetsintegrering.

Den tredje största bidragsmottagaren är Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor, med 49,5 miljoner kronor (5 procent), vilket dock är betydligt mindre än de medel som tilldelats Socialstyrelsen och länsstyrelserna. En del av dessa medel, delar de i sin tur ut till organisationer för jämställdhetsprojekt, varav en del i första hand ska beviljas projekt som stödjer pojkars och mäns arbete för jämställdhet. Men Myndigheten har också fått anslag för att främja användning av effektiva våldsförebyggande program och att i samverkan med den nationella webbaserade ungdomsmottagningen UMO vid Stockholm läns landsting, ta fram och sprida information om hälsa och jämställdhet med fokus på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt i våldsförebyggande syfte, riktad till nyanlända och asylsökande unga. Därtill ska de vidareutveckla den digitala plattformen youmo.se vad gäller hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive könsstymning, sexuellt våld, sexuella trakasserier och lagstiftning på området, däribland sexköpslagstiftningen och prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Den fjärde största mottagaren av medel är Sveriges Kommuner och Landsting, som fick 42,8 miljoner kronor (4 procent) under hela perioden. De projekt de fått resurser till är av olika slag. Ett gäller att stärka jämställdhetsarbetets inriktning mot män, pojkar och maskulinitetsfrågor. Ett annat gäller Kunskapsspridning genom modellkommuner, som handlar om att ytterligare stärka arbetet med jämställdhetsintegrering, liksom för insatser för att stärka jämställdhetsarbetet på lokal och regional nivå. För det tredje avsattes medel till Sveriges Kommuner och Landsting för våldsförebyggande insatser som bidrar till jämställdhet inom förskolan och skolan, samt utvärdering och uppföljning av dessa insatser. Arbetet ska bl.a. tillvarata kunskaper och rekommendationer från Skolverkets rapport om programmet Mentorer i våldsprevention. Insatserna ska innefatta våldsförebyggande arbete med hedersrelaterat våld och förtryck.

Arbetsmiljöverket fick 15 miljoner kronor (3 procent) per år 2015 och 2016 för att vidareutveckla särskilda förebyggande insatser för kvinnors arbetsmiljö. Insatserna ska i första hand riktas till kvinnodominerat arbete och användas för att förbättra arbetsmiljön för alla anställda inom dessa sektorer, både kvinnor och män. Insatserna bör riktas mot yrkesgrupper med hög sjukfrånvaro.

De medel som tilldelats Göteborgs universitet – 22,4 miljoner kronor (2 procent) – handlar om att stödja arbetet med jämställdhetsintegrering i statliga myndigheter och i regeringskansliet. Göteborgs universitet har också fått i uppdrag att genomföra en konferens inför ett EU-toppmöte för rättvisa jobb och tillväxt.

Jämställdhetsmyndigheten som påbörjade sin verksamhet 2018 fick 15 miljoner kronor (2 procent) för finansiering av bidrag till jämställdhetsprojekt, varav en del av medlen i första hand skulle stödja arbete med pojkar och män. Det gäller en överflyttning av medel från Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor till Jämställdhetsmyndigheten. Den sistnämnda myndigheten har även tilldelats medel för projekt som syftar till att motverka efterfrågan av sexuella tjänster och för att erbjuda utbildningsinsatser och kunskapsstöd till universitet och högskolor i frågor som rör mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer samt för att inventera effektiva arbetssätt för attitydförändring och beteendeförändring gällande könsstymning av flickor och kvinnor och sprida dessa till relevanta aktörer.

Därmed övergår vi till att undersöka hur medlen har fördelats mellan de olika delmålen, jämställdhetsintegrering och jämställdhetsprojekt. Tabellen nedan visar de summor som fördelats för 2015–2016, 2017–2018 samt för hela perioden 2015–2018. Vi finner i Tabell 3.4 att 874,6 miljoner kronor har gått till Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. För de två första åren 2015–2016 gick 80 procent av den totala summan och de två påföljande åren 2017–2018 89 procent och för hela perioden 86 procent av anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder till insatser för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Det gäller framför allt de insatser som har nämnts ovan vad gäller Socialstyrelsen och länsstyrelserna, men också andra (se Bilaga 6).

Till detta kan läggas att Jämställdhetsmyndigheten har till uppgift att främja utvecklingen av förebyggande insatser mot mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för alla ändamål samt mot våld i samkönade relationer, synliggöra och motverka hedersrelaterat våld och förtryck med inriktning på nationell kunskapsutveckling och strategiska övergripande frågor och på nationell nivå samordna arbetet mot människohandel för alla ändamål, utveckla samverkan mellan myndigheter och andra aktörer, liksom med internationella aktörer, och bistå myndigheterna med metodstöd och kompetensutveckling. Inte någon del av anslaget på 80 miljoner kronor till Jämställdhetsmyndigheten 2018 är inkluderat i tabellen nedan.

På andra plats kommer Jämställdhetsprojekt 62,8 miljoner kronor (6 procent). Det gäller framför allt medel som Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor har mottagit och som de i sin tur delar ut till andra aktörer och som nu hanteras av Jämställdhetsmyndigheten, men där finns också informationsinsatser rörande hälsa, sexualitet och jämställdhet och Svenska Kommuner och Landsting har fått medel för att stärka jämställdhetsarbetets inriktning mot män, pojkar och maskulinitetsfrågor.

Tabell 3.4 Tilldelade medel från anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder, 2015–2016, 2017–2018 och 2015–2018, miljoner kronor och andel i procent

	Tilldelade medel, miljoner kronor		
	2015–2016	2017–2018	2015–2018
Mäns våld mot kvinnor skall upphöra	319,7	554,9	874,6
Jämställdhetsprojekt	28,8	34,0	62,8
Jämställdhetsintegrering	18,0	29,8	47,8
Ekonomisk jämställdhet	32,6	1,4	34,0
Jämn fördelning av makt och inflytande			
Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet			
Summa	399,1	620,0	1 019,1
	Tilldelade medel, andel %		
	2015–2016	2017–2018	2015–2018
Mäns våld mot kvinnor skall upphöra	80	89	86
Jämställdhetsprojekt	7	5	6
Jämställdhetsintegrering	5	5	5
Ekonomisk jämställdhet	8	0	3
Jämn fördelning av makt och inflytande			
Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet			
Summa	100	100	100

Källa: se Bilaga 6

På tredje plats kommer Jämställdhetsintegrering – 47,8 miljoner kronor (5 procent). Det gäller dels SCBs uppföljning av jämställdhetsintegrering i regeringskansliet, men också deras uppdrag att ta fram nya indikatorer för de två nya delmålen, Jämställd utbildning och Jämställd hälsa. Länsstyrelsen i Gotlands län har till uppgift att samordna länsstyrelsernas arbete med jämställdhetsintegrering, Göteborgs universitet att stödja arbetet med jämställdhetsintegrering i statliga myndigheter och i regeringskansliet, Ekonomistyrningsverkets att följa upp jämställdhetsbudgetering, men där ingår också Sveriges Kommuner och Landstings kunskapsspridning genom modellkommuner.

På fjärde plats kommer delmål 2: Ekonomisk jämställdhet med 34 miljoner kronor (3 procent). Det gäller framför allt de 30 miljoner kronor som Arbetsmiljöverket fått för att vidareutveckla förebyggande åtgärder för kvinnors arbetsmiljö.

Delmål 1: En jämn fördelning av makt och inflytande och delmål 3: En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet – har inte tilldelats några medel från anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder under dessa år. Det ska dock påpekas att när det gäller de uppdragstagare, som redovisats ovan och som har tilldelats medlen i första ledet: Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor, Sveriges Kommuner och Landsting, Jämställdhetsmyndigheten och Skolverket har de i sin tur delat ut åtminstone en del av dessa medel till andra aktörer som genomför jämställdhetsprojekt, som möjligen kan gälla delmål 1 och delmål 3.

3.4 Sammanfattning

Ett nytt anslag – Särskilda jämställdhetsåtgärder – infördes budgetåret 1986/87. Syftet är att betala kostnader för åtgärder som syftar till att främja jämställdheten mellan kvinnor och män. Från och med 2006 är det övergripande målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Där finns fyra delmål: En jämn fördelning av makt och inflytande, Ekonomisk jämställdhet, En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet och Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Dessa mål gäller även idag. 2016 tillkom två nya delmål: Jämställd utbildning och Jämställd hälsa.

När Alliansregeringen kom till makten 2006 tog de initiativ till en särskild jämställdhets-satsning 2007–2010, vilken var den största satsningen på jämställdhet dittills. Denna satsning förlängdes senare och pågick också under 2011–2014.

I relation till den stora ökningen av Särskilda jämställdhetsmedel budgetåret 2007, var förändringarna mellan 1986/87 och 2006 små, med en topp budgetåret 1994/95 och därefter i stort sett på samma nivå t.o.m. 2004. De två följande åren minskade anslaget, men under perioden 2007–2010 höjdes det kraftigt till omkring 400 miljoner kronor per år. Det sänktes igen under den andra perioden av den särskilda satsningen 2011–2014, men uppgick till 240 miljoner kronor per år, vilket var mycket högre än före den särskilda satsningen. Även efter 2014 har anslagen varit höga.

Information om till vilka och till vad anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder användes är begränsad för perioden 1986/87–2006. Om vi utgår ifrån de fyra jämställdhetspolitiska delmålen, så tycks att förbättra kvinnors situation på arbetsmarknaden ha varit i fokus på 1980-talet. Det handlade om kvinnors sysselsättning, att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden, fler kvinnliga chefer och könslöneskillnader, men också att få män att bli intresserade av arbete i barnomsorgen, dvs. det som idag är delmål 2: Ekonomisk jämställdhet. Men även de andra delmålen uppmärksammades. Projekt som berörde det första jämställdhetspolitiska delmålet, Jämn fördelning av makt och inflytande, handlade om att öka kvinnors representation i centrala och regionala statliga myndigheter och om att söka öka andelen kvinnliga chefer i staten och i näringslivet. Det tredje delmålet – Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet – var i hög grad inriktat på fäder och projekt för att öka deras uttag av föräldraledighet. Projekten vad gäller det fjärde delmålet: Mäns våld mot kvinnor skall upphöra handlade om information och utbildning av personal som kom i kontakt med misshandlade kvinnor, till samverkan mellan olika myndigheter och kvinno- och tjejjourer tilldelades medel till sin verksamhet. Medel fördelades också till projekt gällande jämställdhetsintegrering. Utifrån budgetarna och regeringens skrivelser rörande jämställdhetspolitik går det inte att avgöra vilka uppdragstagare som fick mest medel eller i vilket delmål som det investerades mest i under perioden 1986/87–2006. Tyngdpunkten låg sannolikt på ekonomisk jämställdhet och kvinnors situation på arbetsmarknaden, men det fanns projekt inom samtliga fyra delmål liksom gällande jämställdhetsintegrering.

Under perioden 2007–2014, när den särskilda jämställdhets-satsningen pågick, fick länsstyrelserna mest medel (22 procent), på andra plats kom Socialstyrelsen (15 procent), tätt följd av Sveriges Kommuner och Landsting (14 procent), och därefter Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällsfrågor (13 procent). Bland de tio uppdragstagare som fick mest medel fanns också Rikspolisstyrelsen, Skolverket, Brottsoffermyndigheten, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, Delegationen för jämställdhet i högskolan och Boverket.

Ser vi sedan till perioden efter den särskilda jämställdhets-satsningen 2015–2018 finner vi att förhållanden har förändrats. Socialstyrelsen fick hälften av anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder, länsstyrelserna 30 procent, Sveriges Kommuner och Landsting och Myndigheten för

Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor stod för 4 respektive 5 procent. Medlen har således koncentrerats och tillfaller i högre grad Socialstyrelsen och länsstyrelserna under denna period.

Att så är fallet har ett samband med vad medlen går till. Projekten som gäller delmål 4: Mäns våld mot kvinnor ska upphöra, tillfaller i hög grad Socialstyrelsen bl.a. eftersom det är den myndighet som fördelar medel till kvinno- och tjejjourerna. De har också haft regeringens uppdrag att fördela utvecklingsmedel till kommuner och ideella utförare med syfte att kvalitetsutveckla arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn som har bevittnat våld och våldsutövare.

De medel länsstyrelserna får handlar också i huvudsak om mäns våld mot kvinnor. Deras uppgift är t.ex. att stödja och stärka samordningen i länen av insatser från till exempel socialtjänsten, hälso- och sjukvården, skola, rättsväsendet och organisationer inom det civila samhället som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor, barn som bevittnar våld, hedersrelaterat våld och förtryck, samt prostitution och människohandel, men också tvångs- och barnäktenskap och könsstypning.

Den andel som gick till delmål 4 under perioden 2015–2018 ökade till 86 procent. Ekonomisk jämställdhet fick nästan en fjärdedel av medlen under den särskilda jämställdhetsatsningen, denna andel var nere i 3 procent under den senare perioden. Delmålen Jämn fördelning av makt och inflytande och Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet tilldelades inte några medel, åtminstone inte i en första omgång. Anslag till Jämställdhetsintegrering minskade från 13 procent under den särskilda jämställdhetsatsningen till 5 procent efter denna. Under perioden har det således skett en koncentration av vart medlen går både vad gäller uppdragstagare och delmål.

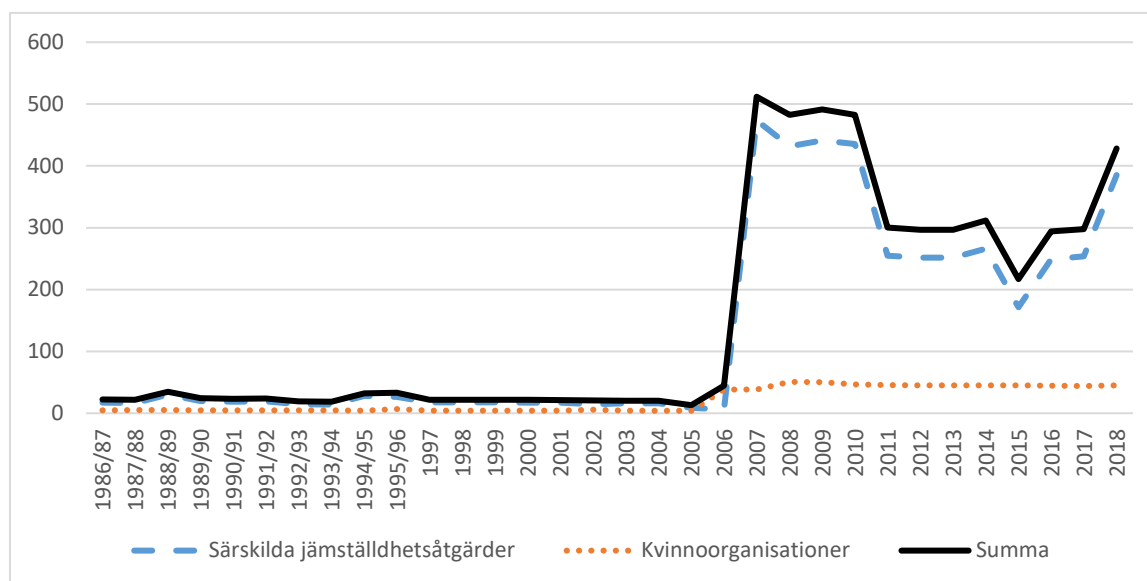
Sett över hela perioden 1986/87 till 2018 tycks utvecklingen i kortform vad gäller anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder ha gått från ett relativt litet anslag till ett betydligt större och ifrån fokus på att stärka kvinnors situation på arbetsmarknaden, men också insatser på andra områden, till att i mycket hög grad fokusera på bekämpa mäns våld mot kvinnor.

4. Jämställdhetsanslagen relativt anslag till Dramaten och Operan och statsbudgetens totala utgifter

4.1 Jämställdhetsanslagen

Låt oss nu också följa utvecklingen av anslagen till kvinnoorganisationer och särskilda jämställdhetsåtgärder sammantaget från och med budgetåren 1986/87 till och med 2018. Diagram 4.1 nedan visar att när anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder infördes 1986/87 var det större än anslaget till kvinnoorganisationer. Anslaget till kvinnoorganisationer uppgick till 5 miljoner kronor i fasta priser, medan Särskilda jämställdhetsåtgärder uppgick till cirka 17 miljoner kronor. Storleksförhållandet mellan de två anslagen var ungefär detsamma fram till och med mitten på 2000-talet. Då ökade anslagen liksom storleksskillnaden mellan dem. Först steg anslaget till kvinnoorganisationer från 4 miljoner kronor 2005 till 38,6 miljoner kronor 2006, sedan anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder från 6 miljoner kronor 2006 till 473,6 miljoner kronor, anslaget till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer steg från 4 miljoner kronor 2006 till 16,4 miljoner kronor 2008.

Diagram 4.1 Anslag till kvinnoorganisationer och särskilda jämställdhetsåtgärder, miljoner kronor i fasta priser, 1986/87–2018*

* Anslaget till kvinnoorganisationer inkluderar anslaget till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer

Källa: se Bilaga 1 och 5

Efter 2007 är anslaget till särskilda jämställdhetsåtgärder betydligt större än anslaget till kvinnoorganisationer. Anslaget till kvinnoorganisationer är relativt stabilt, medan anslaget till särskilda jämställdhetsåtgärder fluktuerar kraftigt.

Budgetåret 1986/87 uppgick anslaget till kvinnoorganisationer och Särskilda jämställdhetsåtgärder sammantaget till 22 miljoner kronor, 2018 uppgick anslaget till kvinnoorganisationer till 43,2 miljoner kronor och till Särskilda jämställdhetsåtgärder till 385 miljoner kronor, dvs. sammantaget 428 miljoner kronor. Som störst var anslagen sammantaget 2007 – 512 miljoner kronor. Därtill kan adderas de 80 miljoner kronor i anslag till Jämställdhetsmyndigheten, som inte har diskuterats här och som inte finns med i diagrammet (Prop. 2017/18:1 Uo. 13 s. 57).

Anslagen till kvinnoorganisationer (inklusive till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer) och till särskilda jämställdhet sammantaget benämns nedan, för enkelhetens skull, jämställdhetsanslagen.

4.2. Anslag till Dramaten och Operan

Jämställdhetsanslagen ökade under perioden 1986/87–2018. Är detta ett tecken på att jämställdhet har prioriterats relativt andra politikområden? Är jämställdhetsanslagen högre än på andra områden? Har jämställdhetsanslagen ökat mer än andra anslag över tid?

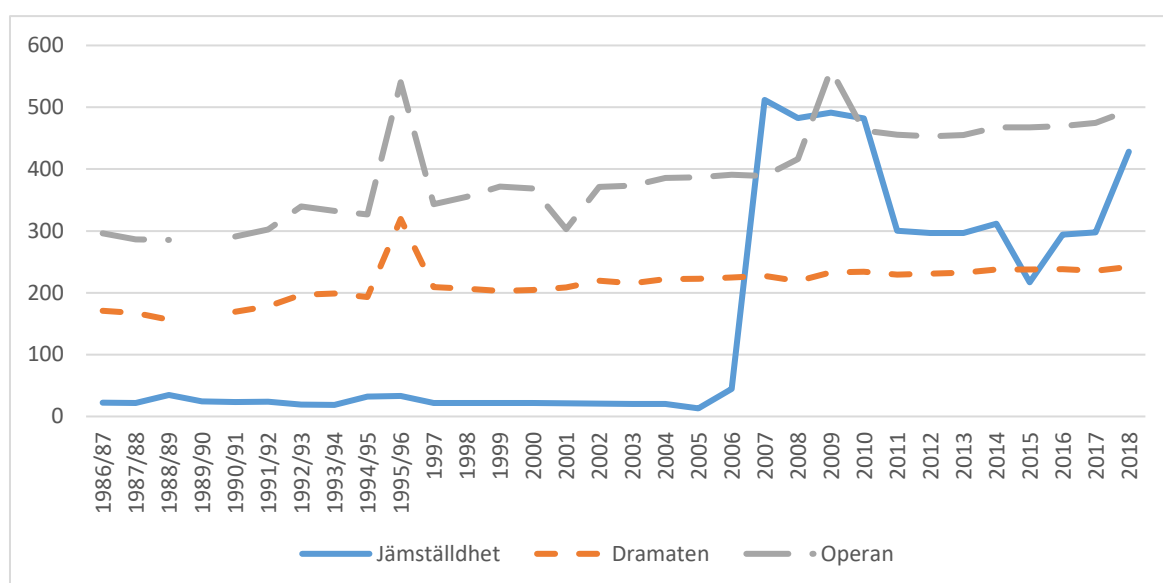
Svaren på dessa frågor är naturligtvis i högsta grad beroende på vilka anslag en jämför med. I budgeten för 2018 finns över 480 olika anslag att välja bland.²⁵ För att kunna göra en jämförelse är det en fördel om anslaget funnits med en längre tid, gärna från 1986/87 fram till och med 2018. För det andra bör storleksordningen på de anslag som jämförs inte skilja sig alltför mycket åt. Det är möjligt att det finns sådana anslag i statens budget som skulle kunna jämföras med jämställdhetsanslagen. Jag har dock inte haft någon möjlighet att gå igenom alla dessa anslag i statens budget för att undersöka vilka som funnits med från 1986/87 och fram till och med 2018 och som i storlek inte skiljer sig alltför mycket från jämställdhetsanslagen. Två anslag som går

²⁵ Dessutom finns beställningsbemyndigande anslag som sträcker sig över en längre tidsperiod än ett år.

att följa under hela perioden och där nivån åtminstone periodvis inte skiljer sig så mycket åt från jämställdhetsanslagen är anslaget till Dramaten respektive anslaget till Operan. En annan fördel med dessa två anslag är att de flesta människor känner till Dramaten och Operan och därför har en uppfattning vilken slags verksamhet anslagen finansierar.

Diagrammet nedan visar att jämställdhetsanslagen var betydligt mindre än anslaget till Operan respektive Dramaten fram till strax efter mitten av 2000-talet. Operan har under hela perioden, utom åren 2007–2008, dvs. under särskilda jämställdhetsåtgärds satsningens första år, haft störst anslag. Dramatens anslag är lägre än Operans, men högre än jämställdhetsanslagen fram till 2007. Därefter har jämställdhetsanslagen varit högre än Dramatens, med undantag för 2015. Lägger vi till de 80 miljoner kronor som gick till Jämställdhetsmyndigheten 2018, är jämställdhetsanslagen idag högre än både Dramatens och Operans.

Diagram 4.2 Jämställdhetsanslag samt anslag till Dramaten och till Operan, miljoner kronor i fasta priser, 1986/87–2018*

* Topparna 1995/96 beror på att det budgetåret bestod av 18 månader istället för 12.

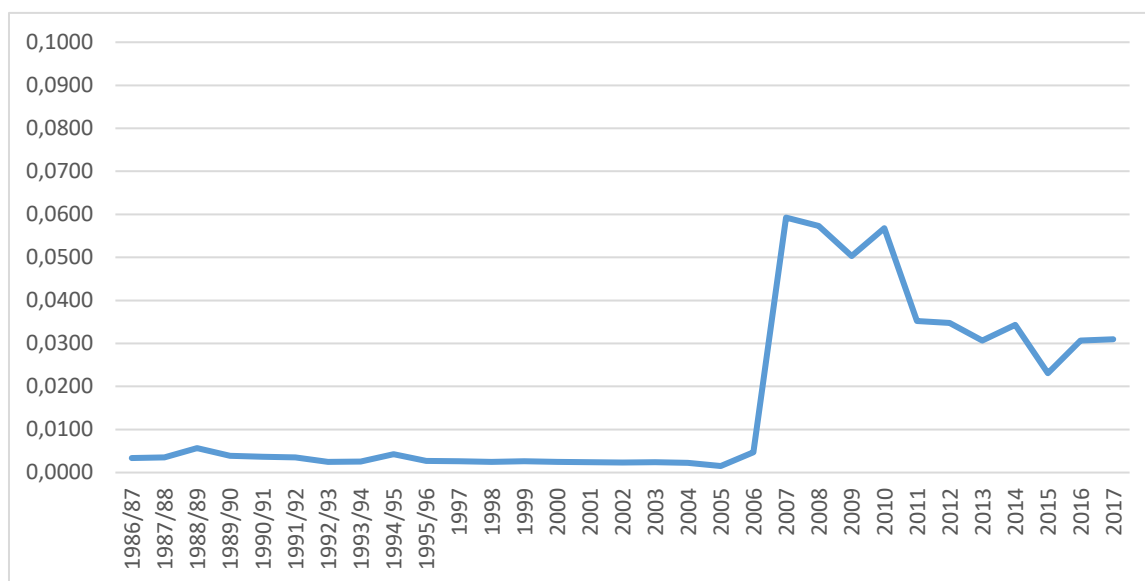
Källa: se Bilaga 7

Anslagen har ökat över tid, mest för jämställdhetsanslagen, därefter för Operan och minst för Dramaten. Anslagen till Dramaten och Operan ökar kontinuerligt och stabilt, medan jämställdhetsanslagen i högre grad karaktäriseras av tvära kast.

4.3. Andel av statsbudgetens totala utgifter

Ett annat sätt att undersöka hur prioriterat jämställdhetsanslagen har varit är att sätta anslagen i relation till de totala utgifterna i statens budget. Nedanstående diagram visar jämställdhetsanslagen i procent av statens totala utgifter. Diagrammet liknar i hög grad tidigare diagram som visar utvecklingen av anslaget till särskilda jämställdhetsåtgärder. Den särskilda satsningen på jämställdhetsåtgärder 2007–2010 syns tydligt. Under den perioden ökade jämställdhetsanslagen betydligt snabbare än statens totala utgifter. Andelen sjunker under 2011–2014, dvs. anslagen minskar i förhållande till statens totala utgifter och det gäller också för 2015. Därefter ökar andelen något, dvs. jämställdhetsanslagen ökar något snabbare än statens totala utgifter. Andelen ligger fortfarande betydligt högre än den gjorde fram till och med 2006, vilket kan tydas så att jämställdhetspolitiken prioriteras högre idag än den gjorde före 2006.

Diagram 4.3 Jämställdhetsanslag i förhållande till statens totala utgifter, procent, 1986/87–2018

Källa: se Bilaga 8

5. Sammanfattning

Anslaget till kvinnoorganisationer och Särskilda jämställdhetsåtgärder syftar till att främja jämställdheten. I början av perioden var det övergripande målet för jämställdhetspolitiken att kvinnor och män skulle ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet. År 2006 infördes ett nytt övergripande jämställdhetsmål – kvinnor och män skall ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det finns fyra delmål: En jämn fördelning av makt och inflytande; Ekonomisk jämställdhet, En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet och Mäns våld mot kvinnor skall upphöra. Dessa fyra delmål har varit vägledande i denna rapport. Två nya delmål infördes 2016: Jämställd utbildning och Jämställd hälsa.

Innan statens anslag till kvinnoorganisationer infördes fick kvinnoorganisationer förlita sig på tillfälliga ekonomiska bidragsmöjligheter. Även efter det att anslaget till kvinnoorganisationer införts 1982/83, drevs verksamheterna främst genom ideella insatser och ekonomisk bidrag. Anslaget var av blygsam omfattning (5 miljoner kronor) fram till 2006, då det mer än sjufaldigades (38,6 miljoner kronor). Bidraget var inledningsvis i hög grad beroende av antalet medlemmar i organisationen, detta förändrades dock och verksamheten blev av allt större betydelse.

Första året anslaget till kvinnoorganisationer delades ut fick tio kvinnoorganisationer bidrag, antalet ökade men uppgick endast till 14 stycken så sent som år 2003. Efter anslagsökningen 2006 ökade antalet till 58 organisationer 2011 och 69 stycken 2018. Antalet partipolitiska kvinnoorganisationer som fick bidrag uppgick till 4 stycken 1982/83 och till 8 stycken 2018. Detta har att göra med att ett särskilt anslag inrättades 2008 för riksdagspartiernas kvinnoorganisationer. Endast en organisation med anknytning till invandrarkvinnor – Riksförbundet internationella föreningar för invandrarkvinnor RIFFI – fick bidrag 1982/83. År 2018 fick 11 kvinnoorganisationer för invandrarkvinnor från lika många länder bidrag. Ingen kvinnoorganisation som arbetade mot våld mot kvinnor fick bidrag 1982/83. Det gäller åtminstone 3 organisationer 2018. Att antalet inte är högre förklaras av att kvinno- och tjejjourer får medel från annat håll, framför allt ifrån Socialstyrelsen. Antalet kvinno- och tjejjourer som fick bidrag 2018 uppgick till 118 stycken, vilket kan jämföras med 61 kvinnoorganisationer som fick medel från anslaget till kvinnoorganisationer.

Anslagen till kvinnoorganisationer var lägre än anslaget till friluftorganisationer mellan 2000–2005, därefter högre under perioden 2006–2015, och därefter är anslaget till friluftorganisationer högre än det till kvinnoorganisationer. En jämförelse av den genomsnittliga summan som olika organisationer fick 2018 visar att de som får bidrag från anslaget till kvinnoorganisationer får ett lägre belopp än barn- och ungdoms-, riksdagspartiernas, antidiskriminerings-, hbtq-, kvinno- och tjejjourer och etniska organisationer.

Något som möjligen kan ses som en paradox är att fler kvinnoorganisationer, i betydelsen organisationer bestående av kvinnor, får stöd ifrån anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder än från anslaget till kvinnoorganisationer. Anslagen är dessutom större. Till exempel delade Jämställdhetsmyndigheten ut 28 miljoner kronor i organisationsbidrag, 1 miljon i etableringsbidrag och 3,9 miljoner kronor i verksamhetsbidrag 2018, vilket kan jämföras med att Socialstyrelsen delade ut 50 miljoner kronor i organisationsbidrag och 98,5 miljoner kronor i verksamhetsbidrag till kvinno- och tjejjourer samma år.

Även innan anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder inrättades 1986/87 anslogs medel till åtgärder som kan betecknas som jämställdhetsåtgärder. Det gäller bidrag från anslaget till arbetsmarknadspolitiska åtgärder till s.k. brytprojekt. Även efter det att anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder fanns, fick brytprojekt från anslaget till arbetsmarknadspolitiska åtgärder under 1990-talet dubbelt så mycket medel än hela anslaget till särskilda jämställdhetsåtgärder.

Det är inte möjligt att utifrån budgetarna fastställa vilka som fick bidrag och till vad 1986/87–2006 från Särskilda jämställdhetsåtgärder. Det tycks dock som om medel fördelades till många olika uppdragstagare under denna period och till alla fyra delmål, men ekonomisk jämställdhet var sannolikt det delmål som var mest i fokus, åtminstone inledningsvis.

Anslaget till Särskilda jämställdhetsåtgärder var av blygsam omfattning fram till den särskilda jämställdhetsåtgärden först 2007–2010 och sedan 2011–2014. Under den särskilda jämställdhetsåtgärden 2007–2014 gick en stor andel av anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder till länsstyrelserna (22 procent) och till Socialstyrelsen (15 procent), men också till Sveriges Kommuner och Landsting och Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor tilldelades stora belopp. Drygt hälften av medlen gick till delmålet Mäns våld mot kvinnor ska upphöra och en fjärdedel till delmål 2 Ekonomisk jämställdhet.

Under perioden 2015–2018 gick hälften av medlen till Socialstyrelsen och 30 procent till länsstyrelserna. Under dessa år dominerade delmål Mäns våld mot kvinnor skall upphöra än mer, 86 procent av anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder gick till detta. Därtill kommer Jämställdhetsmyndighetens uppdrag att främja utvecklingen av förebyggande insatser mot mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel m.m. Tre procent av anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder gick till Ekonomisk jämställdhet och en del medel gick också till jämställdhetsprojekt (6 procent) och till jämställdhetsintegrering (5 procent). Däremot gick inga medel till Jämn fördelning av makt och inflytande eller Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Mycket kortfattat skulle utvecklingen vad gäller anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder kunna beskrivas som en successiv omställning från kvinnors arbete till mäns våld.

En jämförelse mellan jämställdhetsanslagen och anslagen till Operan och Dramaten visar att jämställdhetsanslagen var betydligt mindre än de andra två anslagen t.o.m. 2006. Under de två följande åren var jämställdhetsanslagen större än anslaget till Operan, men därefter är anslaget till Operan större. Men jämställdhetsanslagen är fortfarande större än anslaget till Dramaten. Den särskilda jämställdhetsåtgärden syns tydligt när jämställdhetsanslagen mäts som andel av statens totala utgifter.

Det faktum att inga medel från anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder fördelades till åtgärder rörande en Jämn fördelning av makt och inflytande eller Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet 2015–2018 behöver inte betyda att inget görs för att nå dessa mål. Finansiering rörande dessa delmål kan komma från andra anslag, bl.a. möjligen som ett resultat av intensifierad jämställdhetsintegrering, t.ex. inom utgiftsområdena Internationell samverkan och Internationellt bistånd, men också att andra åtgärder har vidtagits t.ex. på lagstiftningsområdet vad gäller föräldraförsäkringen.

Referenser

Ds. 1992:114 *Statens bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet: en utvärdering av stödets betydelse för kvinnoförbundens riksorganisationer under en tioårsperiod*. Stockholm: Allmänna förlaget.

Ds. 2009:50 *Statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer*. Stockholm: Integrations- och jämställdhetsdepartementet, Regeringskansliet.

Ekonomistyrningsverket (2019) *Regleringsbrev för Särskilda jämställdhetsåtgärder 2015, 2016, 2017 och 2018*. <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=17831>.

Jämställdhetsmyndighetens hemsida (2019) *Organisations- & etableringsbidrag för kvinnors organisering*. <https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/statsbidrag/organisations-etableringsbidrag-for-kvinnors-organisering>

Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor (2019) *Vi har fått bidrag*: <https://www.mucf.se/vi-har-fatt-bidrag>

Partibidragsnämnden (2018) *Redogörelse till riksdagen 2017/18: PN1, Verksamhetsredogörelse för Partibidragsnämnden 2017*. Stockholm.

Prop. 1981/82:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1982/83*. Bilaga 15. Stockholm: Finansdepartementet.

Prop. 1981/82:155 *Om stöd till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet*. Stockholm: Kommundepartementet.

Prop. 1982/83:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1983/84*. Bilaga 15. Stockholm: Finansdepartementet.

Prop. 1983/84:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1984/85*. Bilaga 12. Stockholm: Finansdepartementet

Prop. 1983/84:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1984/85*. Bilaga 15. Stockholm: Finansdepartementet.

Prop. 1984/85:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1985/86*. Bilaga 12. Stockholm: Finansdepartementet.

Prop. 1984/85:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1985/86*. Bilaga 15. Stockholm: Finansdepartementet.

Prop. 1984/85:130 *Om kvinnornas villkor på arbetsmarknaden*. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.

Prop. 1985/86:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1986/87*. Bilaga 12. Stockholm: Finansdepartementet.

Prop. 1985/86:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1986/87*. Bilaga 15. Stockholm: Finansdepartementet.

Prop. 1986/87:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1987/88*. Bilaga 12. Stockholm: Finansdepartementet.

Prop. 1986/87:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1987/88*. Bilaga 15. Stockholm: Finansdepartementet.

Prop. 1987/88:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1988/89*. Bilaga 12. Stockholm: Finansdepartementet.

- Prop. 1987/88:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1988/89*. Bilaga 15. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 1987/88:105 *Jämställdhetspolitiken inför 90-talet*. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.
- Prop. 1988/89:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1989/90*. Bilaga 15. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 1989/90:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1990/91*. Bilaga 15. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 1990/91:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1991/92*. Bilaga 12. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 1990/91:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1991/92*. Bilaga 15. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 1991/92:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1992/93*. Bilaga 12. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 1991/92:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1992/93*. Bilaga 14. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 1992/93:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1993/94*. Bilaga 12. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 1992/93:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1993/94*. Bilaga 14. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 1993/94:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1994/95*. Bilaga 6. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 1993/94:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1994/95*. Bilaga 11. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 1993/94:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1994/95*. Bilaga 14. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 1993/94:147 *Delad makt. Delat ansvar*. Stockholm: Socialdepartementet.
- Prop. 1994/95:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1995/96*. Bilaga 6. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 1994/95:100 *med förslag till statsbudget för budgetåret 1995/96*. Bilaga 14. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 1996/97:1 *Budgetpropositionen för 1997*. Uo. 14. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 1997/98:1 *Budgetpropositionen för 1998*. Uo. 14. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 1998/99:1 *Budgetpropositionen för 1999*. Uo. 14. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 1999/00:1 *Budgetpropositionen för 2000*. Uo. 14. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 1999/00:1 *Budgetpropositionen för 2000*. Uo. 17. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2000/01:1 *Budgetpropositionen för 2001*. Uo. 14. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2000/01:1 *Budgetpropositionen för 2001*. Uo. 17. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2001/02:1 *Budgetpropositionen för 2002*. Uo. 14. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2001/02:1 *Budgetpropositionen för 2002*. Uo. 17. Stockholm: Finansdepartementet.

- Prop. 2002/03:1 *Budgetpropositionen för 2003*. Uo. 14. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2002/03:1 *Budgetpropositionen för 2003*. Uo. 17. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2003/04:1 *Budgetpropositionen för 2004*. Uo. 14. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2003/04:1 *Budgetpropositionen för 2004*. Uo. 17. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2004/05:1 *Budgetpropositionen för 2005*. Uo. 14. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2004/05:1 *Budgetpropositionen för 2005*. Uo. 17. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2004/05:100 *2005 års ekonomiska vårproposition*. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2005/06:1 *Budgetpropositionen för 2006*. Uo. 14. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2005/06:1 *Budgetpropositionen för 2006*. Uo. 17. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2005/06:4 *Statligt stöd för kvinnors organisering*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- Prop. 2005/06:155 *Makt att forma samhället och sitt eget liv – nya mål i jämställdhetspolitiken*
- Prop. 2006/07:1 *Budgetpropositionen för 2007*. Uo. 14. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2006/07:1 *Budgetpropositionen för 2007*. Uo. 17. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2007/08:1 *Budgetpropositionen för 2008*. Uo. 14. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2007/08:1 *Budgetpropositionen för 2008*. Uo. 17. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2008/09:1 *Budgetpropositionen för 2009*. Uo. 13. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2008/09:1 *Budgetpropositionen för 2009*. Uo. 17. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2009/10:1 *Budgetpropositionen för 2010*. Uo. 13. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2009/10:1 *Budgetpropositionen för 2010*. Uo. 17. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2009/10:158 *Statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer*. Stockholm: Socialdepartementet.
- Prop. 2010/11:1 *Budgetpropositionen för 2011*. Uo. 13. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2010/11:1 *Budgetpropositionen för 2011*. Uo. 17. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2011/12:1 *Budgetpropositionen för 2012*. Uo. 13. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2011/12:1 *Budgetpropositionen för 2012*. Uo. 17. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2012/13:1 *Budgetpropositionen för 2013*. Uo. 13. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2012/13:1 *Budgetpropositionen för 2013*. Uo. 17. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2013/14:1 *Budgetpropositionen för 2014*. Uo. 13. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2013/14:1 *Budgetpropositionen för 2014*. Uo. 17. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2014/15:1 *Budgetpropositionen för 2015*. Uo. 13. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2014/15:1 *Budgetpropositionen för 2015*. Uo. 17. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2014/15:99 *Vårändringsbudget för 2015*. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2015/16:1 *Budgetpropositionen för 2016*. Uo. 13. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2015/16:1 *Budgetpropositionen för 2016*. Uo. 17. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2016/17:1 *Budgetpropositionen för 2017*. Uo. 13. Stockholm: Finansdepartementet.

- Prop. 2016/17:1 *Budgetpropositionen för 2017*. Uo. 17. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2017/18:1 *Budgetpropositionen för 2018*. Uo. 13. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2017/18:1 *Budgetpropositionen för 2018*. Uo. 17. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2017/18:99 *Vårändringsbudget för 2018*. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2018/19:1 *Budgetpropositionen för 2019*. Uo. 13. Stockholm: Finansdepartementet.
- Prop. 2018/19:1 *Budgetpropositionen för 2019*. Uo. 17. Stockholm: Finansdepartementet.
- Riksrevisionen (2015) *Regeringens jämställdhetssatsning – tillfälligheter eller långsiktiga förbättringar?* (RiR 2015:13). Stockholm: Riksrevisionen.
- SCB (1992) *I tid och otid – En undersökning om kvinnors och mäns tidsanvändning 1990/91*. Stockholm: SCB.
- SCB (2003) *Tid för vardagsliv. Kvinnors och mäns tidsanvändning 1990/91 och 2000/01*. Stockholm: SCB.
- SCB (2012) *Nu för tiden. En undersökning om svenska folkets tidsanvändning år 2011/11*. Stockholm: SCB.
- Skolverket (2018) *Statsbidrag för arbetet mot sexuella trakasserier 2018*. Beslutsbilaga 2018-12-06 Dnr. 2018: 1 422
- Skr. 1996/97:41 *Jämställdhetspolitiken*. Stockholm: Socialdepartementet.
- Skr. 1999/00:24 *Jämställdhetspolitiken inför 2000-talet*. Stockholm: Socialdepartementet.
- Skr. 2002/03:140 *Jämt och ständigt Regeringens jämställdhetspolitik och handlingsplan för mandatperioden*. Stockholm: Socialdepartementet.
- Skr. 2009/10:234 *Redovisning av den särskilda jämställdhetssatsningen*. Stockholm: Socialdepartementet.
- Skr. 2011/12:174 *Slutredovisning av regeringens särskilda jämställdhetssatsning 2007-2010*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Socialstyrelsen (2019) *Fördelning av statsbidrag för 2018 till lokala kvinno- och tjejjourers verksamhet samt riksorganisationer som främjar lokala kvinno- och tjejjourers verksamhet*. <http://www.socialstyrelsen.se/SiteCollectionDocuments/Statsbidrag-fordelningslista-Kvinno-och-tjejjourer-2018.pdf>.
- SOU 1979:60 *Utredningen om statens stöd till folkrörelser*. Stockholm: Kommundepartementet.
- SOU 1980:44 *Bidrag till kvinnoorganisationer*. Stockholm: Kommundepartementet.
- SOU 1987/88:8 *Löneskillnader och lönediskriminering*. Stockholm: Socialdepartementet.
- SOU 1993:71 *Organisationernas bidrag*. Stockholm: Civildepartementet.
- SOU 1994:3 *Mäns föreställningar om kvinnor och chefskap*. Stockholm: Socialdepartementet.
- SOU 1998:6 *Ty makten är din ... Myten om det rationella arbetslivet och det jämställda Sverige. Betänkande från Kvinnomaktutredningen*. Stockholm: Socialdepartementet.
- SOU 2000:18 *Statligt stöd till kvinnoorganisationer och jämställdhetsarbete*. Stockholm: Kulturdepartementet.
- SOU 2004:59 *Kvinnors organisering*. Stockholm: Socialdepartementet.

SOU 2007:108 *Kön, makt och statistik*. Stockholm: Socialdepartementet.

SOU 2011:1 *Svart på vitt – om jämställdhet*. Stockholm: Utbildningsdepartementet,

SOU 2015:86 *Mål och myndighet. En effektiv styrning av jämställdhetspolitiken*. Stockholm: Socialdepartementet.

SOU 2018:37 *Att bryta våldsamt beteende*. Stockholm: Socialdepartementet.

Bilaga 1

Anslag till kvinnoorganisationer för budgetåren 1982/83–2018 samt till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer budgetåren 2008–2018, miljoner kronor

Budget för år	Kvinnorganisationer		Riksdagspartiernas kvinnoorganisationer		Kvinnorganisationer totalt	
	Löpande priser	Fasta priser*	Löpande priser	Fasta priser	Löpande priser	Fasta priser
1982/83	2,0	5,0			2,0	5,0
1983/84	2,0	4,6			2,0	4,6
1984/85	2,1	4,5			2,1	4,5
1985/86	2,3	4,6			2,3	4,6
1986/87	2,4	4,7			2,4	4,7
1987/88	2,8	5,2			2,8	5,2
1988/89	2,9	5,1			2,9	5,1
1989/90	3,0	4,8			3,0	4,8
1990/91	3,2	4,6			3,2	4,6
1991/92	3,3	4,7			3,3	4,7
1992/93	3,4	4,6			3,4	4,6
1993/94	3,4	4,5			3,4	4,5
1994/95	3,4	4,4			3,4	4,4
1995/96**	5,1	6,6			5,1	6,6
1997	3,4	4,4			3,4	4,4
1998	3,4	4,4			3,4	4,4
1999	3,4	4,4			3,4	4,4
2000	3,4	4,3			3,4	4,3
2001	3,4	4,2			3,4	4,2
2002	4,9	5,9			4,9	5,9
2003	3,4	4,1			3,4	4,1
2004	3,4	4,0			3,4	4,0
2005	3,4	4,0			3,4	4,0
2006	28,9	34,6	3,5	4,0	32,4	38,6
2007	30,4	34,4	3,5	4,0	33,9	38,4
2008	31,4	34,3	15,0	16,4	46,4	50,7
2009	30,8	33,7	15,0	16,4	45,8	50,1
2010	28,2	30,5	15,0	16,2	43,2	46,7
2011	28,2	29,7	15,0	15,8	43,2	45,5
2012	28,2	29,4	15,0	15,7	43,2	45,1
2013	28,2	29,5	15,0	15,7	43,2	45,2
2014	28,2	29,5	15,0	15,7	43,2	45,2
2015	28,2	29,5	15,0	15,7	43,2	45,2
2016	28,2	29,2	15,0	15,6	43,2	44,8
2017	28,2	28,7	15,0	15,3	43,2	44,0
2018	28,2	28,2	15,0	15,0	43,2	43,2

* Fasta priser är 2018 års priser. Beräknat med hjälp av SCBs prisomräknare, som baserar sig på statistiken för SCB:s Konsumentprisindex (KPI). För åren 1982/83–1995/96 gäller årsmedeltal för det sista året, dvs. till exempel 1983 för 1982/83.

** Budgetåret 1995/96 gäller 18 månader.

Källa: Kvinnoorganisationer/kvinnors organisering, propositioner 1982/83:100 Bil. 15 s. 137; 1983/84:100 Bil. 15 s. 167; 1984/85:100 Bil. 15 s. 146; 1985/86:100 Bil. 15 s. 108; 1986/87:100 Bil. 15, s. 143; 1987/88:100 Bil. 15 s. 103; 1988/89:100 Bil. 15 s. 166; 1989/90:100 Bil. 15 s. 110; 1990/91:100 Bil. 15 s. 110; 1991/92:100 Bil. 14 s. 60; 1992/93:100 Bil. 14 s. 224; 1993/94:100 Bil. 14 s. 73; 1994/95:100 Bil. 14 s. 67; 1996/97:1 Uo. 14 s. 43; 1997/98:1 Uo. 14 s. 76; 1998/99:1 Uo. 14 s. 92; 1999/00:1 Uo. 17 s. 177; 2000/01:1 Uo. 17 s. 133; 2001/02:1 Uo. 17 s. 149; 2002/03:1 Uo. 17 s. 133; 2003/04:1 Uo. 17 s. 130; 2004/05:1 Uo. 17 s. 138; 2005/06:1 Uo. 17 s. 141; 2006/07:1 Uo. 17 s. 141; 2007/08:1 Uo. 17 s. 139; 2008/09:1 Uo. 17 s. 163; 2009/10:1 Uo. 17 s. 163; 2010/11:1 Uo. 17 s. 181; 2011/12:1 Uo. 17 s. 187; 2012/13:1 Uo. 17 s. 189; 2013/14 Uo. 17 s.193; 2014/15:1, Uo. 17 s. 197; 2015/16:1 Uo. 17 s. 206; 2016/17 Uo. 17 s. 193; 2017/18:1 Uo. 13 s. 84; 2018/19:1 Uo. 13 s. 71

Riksdagspartiernas kvinnoorganisationer, propositioner 2006/07:1 Uo. 17 s. 132; 2007/08:1 Uo. 17 s. 130; 2008/09 Uo. 17 s. 164; 2009/10 Uo. 17 s. 164; 2010/11:1 Uo. 17 s. 182; 2011/12:1 Uo. 17 s. 188; 2012/13:1 Uo. 17 a. 190; 2013/14:1 Uo. 17 s. 194; 2014/15:1 Uo. 17 s. 199; 2015/16:1 Uo. 17 s. 208; 2016/17:1 Uo. 17 s. 193; 2017/18:1 Uo. 17 s. 209; 2018/19:1 Uo. 17 s. 163.

Bilaga 2

Kvinnoorganisationer som fått anslag, olika år.

1982/83

1982/83 fick tio kvinnoorganisationer bidrag (SOU 2004:59 s. 174):

Politiska: Centerkvinnorna, Folkpartiets Kvinnoförbund, Moderata Kvinnoförbundet och S-kvinnor (4 st.)

Invandrar/internationella/etniska minoriteters: Riksförbundet internationella föreningar för invandrarkvinnor RIFFI och Svenska Kvinnors Vänsterförbund (2 st.)

Hem/familj/samhälle: Fredrika-Bremer-Förbundet, Riksförbundet Hem och Samhälle och Konsumentgillesförbundet (3 st.).

Ekonomisk tillväxt och arbetsmarknad: Yrkeskvinnors riksförbund (1 st.).

1991

1991 fick 17 kvinnoorganisationer bidrag (SOU 1993:71 s. 185).

Politiska: Centerkvinnorna, Folkpartiets Kvinnoförbund, Kristdemokraternas Kvinnoförbund, Moderata Kvinnoförbundet, S-kvinnor och Vänsterpartiets Kvinnoförbund (6 st.).

Religiösa: Ekumeniska kvinnorådet (1 st.).

Invandrar/internationella/etniska minoriteter: Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet IKFF, Riksförbundet Internationella Föreningen För Invandrarkvinnor RIFFI och Women's International Zionist Organization (3 st.).

Hem/familj/samhälle: Fredrika-Bremer-Förbundet, Konsumentgillesförbundet, Kvinnojouren i Sverige ROKS, Haro – Riksorganisationen för Valfrihet, Jämställdhet och Föräldraskap och Riksförbundet för Hem och Samhälle (5 st.).

Ekonomisk tillväxt och arbetsmarknad: Hantverkar- och företagskvinnor och Yrkeskvinnors riksförbund (2 st.).

2003

2003 fick 14 organisationer bidrag (SOU 2004:59 s. 177):

Politiska: Centerkvinnorna, Kristdemokratiska Kvinnoförbundet och S-kvinnor (3 st.).

Religiösa: Kvinnor för mission, Kvinnor i svenska kyrkan, Metodistkyrkans Kvinnoförbund, Svenska Baptisternas Kvinnoförbund och Sveriges Ekumeniska kvinnoråd (5 st.).

Invandrar/internationella/etniska: Internationella Kvinnoförbundet, Riksförbundet Internationella Föreningar för Invandrarkvinnor RIFFI och Women's International Zionist Organization i Sverige (3 st.).

Hem/familj/samhälle: Fredrika-Bremer-Förbundet och Haro – Riksförbundet för Valfrihet, Jämställdhet och Föräldraskap (2 st.).

Ekonomisk tillväxt och arbetsmarknad: Svenska Riksförbundet Nationella Resurscentra för Kvinnor NRC (1 st.).

2011

2011 fick 58 kvinnoorganisationer bidrag (Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällefrågors hemsida)

Politiska: Politiska organisationer: Centerkvinnorna, Kristdemokratiska Kvinnoförbundet, Liberala Kvinnor, Miljöpartiet de Gröna, Moderaterna, Sverigedemokraternas Kvinnoförbund, S-kvinnor och Vänsterpartiet (8 st.).

Religiösa: Kvinnor för mission, Kvinnor i svenska kyrkan, Metodistkyrkans Kvinnoförbund (MKK), Svenska baptisternas Kvinnoförbund och Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd (5 st.).

Invandrar/internationella/etniska: Assyriska Kvinnoförbundet (AKF), Bethnahrins Kvinnoförbund, Grekiska Riksförbundet, Internationella Kvinnoförbundet, Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet (IKFF), Internationella Rom och Resande Kvinnoforum, Iranska Kurdistan Demokratiska Kvinnoförbundet i Sverige, Kongo Kvinnors Kommitté, Kurdistan Demokratiska Kvinnoförbundet i Sverige, Kurdistan Kvinnoförbundet i Sverige, Kvinnor för fred, Kvinnors nätverk, Operation 1325, Riksförbundet Internationella Föreningen för Invandrarkvinnor (RIFFI), Serbernas riksförbunds kvinnoorganisation, Sverigefinska Riksförbundet, Turkiska Kvinnoförbundet och UNIFEM (18 st.).

Hem/familj/samhälle: 1,6 miljonersklubben, Amningshjälpen, Fjällorna, FQ Forum för kvinnor med funktionshinder, Fredrika-Bremer-Förbundet, Fristående Husmodersförbundet, Födelsehuset, Glöm aldrig Pela och Fadime Riksföreningen, Haro – Riksföreningen för Valfrihet, Jämställdhet och Föräldraskap, Kvinnoorganisationernas Samarbetsråd i Alkohol- och Narkotikafrågor (KSAN), RFHL Kvinna, Riksförbundet för Hem och Samhälle, Sisters International, Svenska Kvinnors Vänsterförbund (SKV), Sveriges Kvinnolobby och Sverigeunionen av Soroptimistklubbar och WIZO – Women's International Zionist Organization (17 st.)

Ekonomisk tillväxt och arbetsmarknad: Business and Professional Women Sweden (BPW), DEA – Föreningen för kvinnohistoriskt museum, Föreningen JA!, Föreningen Tealogerna, Gröna kvinnor, Imprä, Kvinnliga Akademikers Förening, KvinnorKan, Nätverket kvinnor i transportpolitiken och Spillkråkan (10 st.).

2018

2018 fick 69 kvinnoorganisationer bidrag (Jämställdhetsmyndighetens hemsida och Partibidragsnämnden 2018)

Politiska: Centerkvinnorna, Kristdemokratiska Kvinnoförbundet, Liberala Kvinnor, Miljöpartiet de Gröna, Moderaterna, Sverigedemokraternas Kvinnoförbund, S-kvinnor och Vänsterpartiet (8 st.).

Religiösa: EQ Kvinna, Kvinnor för mission, Kvinnor i svenska kyrkan och Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd (4 st.).

Invandrar/internationella/etniska minoriteter: Assyriska Kvinnoförbundet (AKF), Bethnahrins Kvinnoförbund, Grekiska Riksförbundet i Sverige Kvinnosammanslutning, Interfem, Internationella Kvinnoförbundet, Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet (IKFF), Internationella romska och resande kvinnocenter, Iranska Flyktingars Riksförbund kvinnosektion, Kinesiska riksförbundet i Sverige Kvinnokommitté, Kurdistan Kvinnoförbundet i Sverige, Nejda, Operation 1325, Riksförbundet Internationella Föreningen för Invandrarkvinnor (RIFFI), Serbernas riksförbund kvinnosammanslutning, Serbiska Kvinnoförbundet, SIOS Kvinnokommitté, Svenska-Turkiska Kvinnoförbundet, Sverigefinska Riksförbundet/Sverigefinskt Kvinnoforum, Trajosko Drom, TRIS – Tjejers rätt i samhället, Ukrainska Alliansen i Sverige, UN Women, WIZO – Women's International Zionist Organization och Zonta International Distrikt 21 (24 st.)

Hem/familj/samhälle: 1,6 miljonerklubben, Amningshjälpen, Fjällorna, FQ Forum kvinnor med funktionshinder, Fredrika-Bremer-Förbundet, Fristående Husmodersförbundet (FHF), Föreningen Storasyster, Haro Riksorganisationen för Valfrihet, Jämställdhet och Föräldraskap,

Kvinnoorganisationernas Samarbetsråd i Alkohol- och Narkotikafrågor (KSAN), Kvinnofronten, Kvinnoförbundet för demokrati, Kvinnor för fred, Kvinnorättsförbundet, Maktsalongen, Riksförbundet för Hem och Samhälle, RISE, Sisters International, Svenska Kvinnors Vänsterförbund (SKV), Sveriges Kvinnolobby, Sverigeunionen av Soroptimistklubbar och Tjejzonen (21 st).

Ekonomisk tillväxt och arbetsmarknad: Business and Professional Women Sweden (BPW), DEA – Föreningen för kvinnohistoriskt museum, Give it forward, Gröna kvinnor, Kvast – Kvinnlig Anhopning av Svenska Tonsättare, Kvinnliga Akademikers Förening, KvinnorKan, Kvinnors Byggforum, Musikföreningen Lilith Eves, Nätverket Jämställdhet i transportsektorn, Wift – Women in Film and Television och Winnet Sverige (12 st).

Dessutom fick fem kvinnoorganisationer etableringsbidrag: Female Legands, MENSEN Forum för menstruation, Pink Programming, ProQui och Tantpatrullen.

Och sju kvinnoorganisationer fick verksamhetsbidrag: Insamlingsstiftelsen Girls in Sport, Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet (IKFF), Kvinnor för fred, Maktsalongen, MENSEN Forum för menstruation, Spillkråkan och Tjejzonen.

Bilaga 3

Friluftorganisationer som fick bidrag 2017

Organisationsbidrag och verksamhetsbidrag: Friluftsrådet, Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund (Sportfiskarna), Svenska Livräddningssällskapet, Svenskt Friluftsliv, Svenska Turistföreningen, Cykelrådet, Båtunionen, Svenska Kryssarklubben, Hälsofrämjandet, Svenska Frisksportförbundet, Fjällklubben, Svenska Islandshästförbundet.

Organisationsbidrag: Kennelklubben.

Verksamhetsbidrag: Cykelsällskapet, Scouterna, Svenska Orienteringsförbundet, Naturskyddsföreningen (tillsammans med Naturskoleföreningen och Sportfiskarna), Svenska Klätterförbundet, Svenska Kanotförbundet, Svenska Jägareförbundet, Förbundet Skog och Ungdom, Riksförbundet Sveriges 4H (Prop. 2018/19:1 Uo. 17 s. 156).

Bilaga 4

Anslag till friluftorganisationer, miljoner kronor, 2000–2018

Budgetår	Löpande priser	Fasta priser*
2000	13,0	16,4
2001	13,0	16,0
2002	15,0	18,1
2003	15,0	17,7
2004	15,0	17,6
2005	15,0	17,6
2006	24,9	28,8
2007	24,9	28,2
2008	24,9	27,2
2009	24,9	27,3
2010	24,8	27,0
2011	27,8	29,3
2012	27,8	29,0
2013	27,8	29,1
2014	27,8	29,1
2015	27,8	29,1
2016	47,8	49,6
2017	47,8	48,7
2018	47,8	47,8

* Fasta priser är 2018 års priser. Beräknat med hjälp av SCBs prisomräknare, som baserar sig på statistiken för SCB:s Konsumentprisindex (KPI). För åren 1982/83–1995/96 gäller årsmedeltal för det sista året, dvs. till exempel 1983 för 1982/83

Källa: Propositioner 2000/01:1 Uo. 17 s. 123; 2001/02:1 Uo. 17 s. 150; 2002/03:1 Uo. 17 s. 17; 2003/04:1 Uo. 17 s. 130; 2004/05:1 Uo. 17 s. 138; 2005/06:1 Uo. 17 s. 142; 2006/07:1 Uo. 17 s. 142; 2007/08:1 Uo. 17 s. 139; 2008/09:1 Uo. 17 s. 163; 2009/10:1 Uo. 17 s. 163; 2010/11:1 Uo. 17 s. 181; 2011/12:1 Uo. 17 s. 187; 2012/13:1 Uo. 17 s. 189; 2013/14:1 Uo. 17 s. 193; 2014/15:1 Uo. 17 s. 198; 2015/16:1 Uo. 17 s. 207; 2016/17:1 Uo. 17 s. 192; 2017/18:1 Uo. 17 s. 209; 2018/19:1 Uo. 17 s. 162.

Bilaga 5

Anslag till Särskilda jämställdhetsåtgärder, miljoner kronor, 1986/87–2018

Budgetår	Löpande	Fasta*
1986/87	9,0	17,4
1987/88	9,0	16,8
1988/89	17,0	29,7
1989/90	12,4	19,7
1990/91	12,9	18,7
1991/92	13,4	19,0
1992/93	10,6	14,3
1993/94	10,6	14,0
1994/95	21,5	27,9
1995/96	20,6	26,6
1997	13,7	17,5
1998	13,7	17,6
1999	13,7	17,5
2000	13,7	17,4
2001	13,7	17,0
2002	12,2	14,8
2003	13,7	16,3
2004	13,7	16,2
2005	7,7	9,0
2006	5,2	6,0
2007	416,7	473,6
2008	392,6	431,7
2009	400,1	441,1
2010	400,1	435,6
2011	240,2	254,9
2012	239,2	251,6
2013	239,2	251,7
2014	252,6	266,3
2015	162,5	170,3
2016	238,5	249,1
2017	247,5	253,9
2018	385,0	385,0

* Fasta priser är 2018 års priser. Beräknat med hjälp av SCBs prisomräknare, som baserar sig på statistiken för SCB:s Konsumentprisindex (KPI). För åren 1982/83–1995/96 gäller årsmedeltal för det sista året, dvs. till exempel 1983 för 1982/83

Källa: Propositioner 1986/87:100 Bil. 12 s. 54; 1987/88:100 Bil. 12 s. 64; 1988/89:100 Bil. 15, s 171; 1989/90:100 Bil. 15 s. 162; 1990/91:100 Bil. 15 119; 1991/92:100 Bil. 12 s 185; 1992/93:100 Bil. 12 s 296; 1993/94:100 Bil. 6 s. 219; 1994/95:100 Bil. 6 s. 282; 1996/97:1 Uo. 14 s 42; 1997/98:1 Uo 14 s. 75; 1998/99:1 Uo. 14 s. 91; 1999/2000:1 Uo. 14 s. 85; 2000/01:1 Uo. 14 s. 30; 2001/02:1 Uo. 14 s. 44; 2002/03 Uo. 14 59; 2003/04:1 Uo. 14 s. 60; 2004/05:1 Uo. 14 s. 71; 2005/06:1 Uo. 14 s. 74; 2006/07:1 Uo. 14 s. 64; 2007/08:1 Uo. 14 s. 39; 2008/09:1 Uo. 13 s. 44; 2009/10:1 Uo. 13 s. 54; 2010/11:1 Uo. 13 s. 52; 2011/12:1 Uo. 13 s. 54; 2012/13:1 Uo. 13 s. 57; 2013/14:1 Uo. 13 s. 62; 2014/15:1 Uo. 13 s. 64; 2015/16:1 Uo. 13 s. 72; 2016/17:1 Uo. 13 s. 75; 2017/18:1 Uo. 13 82; 2018/19:1 Uo. 12 s. 70

Bilaga 6

Sammanställning över tilldelade medel Särskilda jämställdhetsåtgärder efter delmål, jämställdhetsintegrering och jämställdhetsprojekt, 2015–2016 och 2017–2018, tkr

Uppdragstagare	Åtgärd	Medel	
		2015–2016	2017–2018
Ekonomisk jämställdhet			
Arbetsmiljöverket	Förebyggande åtgärder för kvinnors arbetsmiljö	30 000	
Delegationen för jämställdhet i arbetslivet	Sammanställa kunskap om kvinnors och män i arbetslivet	2 600	
Göteborgs universitet	Konferens på temat rättvisa jobb och tillväxt		1 400
Summa		32 600	1 400
Mäns våld mot kvinnor ska upphöra			
Socialstyrelsen	Stöd till kvinno- och tjejjourer	125 000	250 000
Socialstyrelsen	Till organisationer inom det sociala området som arbetar med att motverka våld mot kvinnor och flickor	46 600	46 600
Socialstyrelsen	Organisationer som arbetar med brottsofferverksamhet för hbtq-personer	4 000	4 000
Socialstyrelsen	Administrativa kostnader fördelning till kvinno- och tjejjourer	239	
Socialstyrelsen	Samla kunskap om prostitutionens utveckling	1 250	
Socialstyrelsen	Kartlägga förekomsten om rutinmässiga frågor om våld	1 300	
Socialstyrelsen	Särskilda stimulansmedel till länsstyrelserna och Nationellt Centrum för Kvinnofrid		10 000
Socialstyrelsen	Stödja införandet av nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor		14 000
Socialstyrelsen	Stödja införandet av nationella strategin osv		6 000
Socialstyrelsen	Stödtelefon för män som utövat eller riskerar att utöva våld		4 000

Länsstyrelserna	Motverka hedersrelaterat våld och förtryck	60 000	150 000
Länsstyrelserna	Stödja samordning av insatser för att motverka våld mm	47 000	
Länsstyrelsen i Östergötlands län	Utveckla kompetensteam för att motverka tvångs- och barnäktenskap, hedersrelaterat våld och förtryck	6 000	19 000
Länsstyrelsen i Östergötlands län	Stöd, skydd och rehabilitering av unga som utsatts för hedersrelaterat våld mm	4 000	
Länsstyrelsen i Stockholms län	Arbete mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål	13 000	7 000
Karolinska universitetssjukhuset	Utvecklingsmedel för att motverka sexuellt våld	4 500	
Karolinska universitetssjukhuset	Hjälptelefonen Preven-Tell		3 000
Myndigheten för vård- och omsorgsanalys	Utvärdera hjälptelefonen PrevenTell		800
Universitetskanslersämbetet	Kartlägga om mäns våld beaktas i utbildningar	250	
Brottsoffermyndigheten	Utveckla handling för personal i förskolan	2 250	800
Sveriges Kommuner och Landsting	Våldsförebyggande insatser för förskolan och skolan		5 000
Statens medieråd	Utveckla kampanjen No Hate Speech Movement	300	
Skolverket	Utvärdera våldsförebyggande programmet Mentors in Violence Prevention	2 500	1 500
Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor	Främja användning av våldsförebyggande program	1 500	1 000
Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor	Utbildningsinsatser med koppling till digital plattform		13 000
Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor	Utveckla youmo.se gällande hedersrelaterat våld mm		2 000
Jämställdhetsmyndigheten	Utbildningsinsatser gällande mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer		5 000

Jämställdhetsmyndigheten	Effektiva arbetsätt för att förhindra könsstämpling		500
Östersjöstaternas råd	Arbete med människohandelsoffer		375
Plattformen Civila Sverige	Stödinsatser för personer utsatta för människohandel		800
Socialstyrelsen/Arbetsförmedlingen/Försäkringskassan/ Migrationsverket	Samverkan för att förbättra upptäcka våld i nära relationer		8 000
Linköpings universitet	Utbildningsinsatser om hedersrelaterat våld mm		500
Kriminalvården	Återfallsförebyggande arbete		1 500
Regeringskansliet/Socialdepartementet	Analys av strategi mäns våld mot kvinnor		500
Summa		319 689	554 875
Jämställdhetsintegrering			
SCB	Uppföljning av jämställdhetsintegrering i regeringskansliet	500	500
Länsstyrelsen i Gotlands län	Samordna arbetet med jämställdhetsintegrering i regeringskansliet	2 500	
Göteborgs universitet	Stödja arbetet med jämställdhetsintegrering i statliga myndigheter	13 700	7 000
Göteborgs universitet	Stödja arbetet med jämställdhetsintegrering i regeringskansliet	300	
Sverige Kommuner och Landsting	Projektet Kunskapsspridning genom modellkommuner	1 000	1 000
Ekonomistyrningsverket ESV	Uppföljning av jämställdhetsbudgetering		1 000
SCB	Ta fram indikatorer för de nya delmålen		270
Sveriges Kommuner och Landsting	Stärka jämställdhetsarbetet på lokal och regional nivå		20 000
Summa		18 000	29 770
Jämställdhetsprojekt			
Myndigheten för Ungdoms- och Civilsambällesfrågor	Finansiering av jämställdhetsprojekt	14 000	9 000

Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällsfrågor	Informationsinsatser rörande hälsa, sexualitet och jämställdhet		5 000
Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällsfrågor	Finansiering av jämställdhetsprojekt i först hand till pojkars och mäns arbete för jämställdhet	4 000	
Sveriges Kommuner och Landsting	Stärka jämställdhetsarbetets inriktning mot män, pojkar och maskulinitetsfrågor	10 750	5 000
Jämställdhetsmyndigheten	Finansiering av jämställdhetsprojekt		15 000
Summa		28 750	34 000

Källa: Regleringsbrev för Särskilda jämställdhetsåtgärder 2015–2018, Ekonomistyrningsverket

Bilaga 7

Anslag till kvinnoorganisationer och särskilda jämställdhetsåtgärder sammantaget, samt till Dramatiska teatern och Operan, miljoner kronor i fasta priser, 1986/87–2018*

Budgetår	Kvinnoorganisationer + Särskilda jäm- ställdhetsåtgärder	Dramaten	Operan
1986/87	22,1	171,0	296,2
1987/88	22,0	167,1	286,2
1988/89	34,9	156,5	285,5
1989/90	24,4		
1990/91	23,3	169,3	291,2
1991/92	23,7	178,0	302,3
1992/93	19,0	196,9	339,8
1993/94	18,6	199,6	331,2
1994/95	32,3	193,4	326,8
1995/96	33,1	319,4	540,7
1997	22,0	209,3	343,5
1998	22,0	206,8	355,2
1999	21,9	203,1	372,0
2000	21,7	204,7	368,4
2001	21,2	208,6	303,0
2002	20,7	219,6	371,0
2003	20,3	215,6	373,3
2004	20,3	222,2	385,7
2005	13,1	222,8	386,8
2006	44,6	224,7	391,0
2007	511,9	227,3	388,8
2008	482,4	219,2	416,4
2009	491,3	232,8	560,8
2010	482,3	234,1	462,5
2011	300,4	229,2	455,8
2012	296,7	231,1	453,0
2013	296,8	232,7	455,1
2014	311,5	237,8	467,5
2015	216,8	237,5	467,6
2016	293,9	238,1	469,4
2017	297,9	235,5	474,6
2018	428,2	241,9	495,1

* Fasta priser är 2018 års priser. Beräknat med hjälp av SCBs prisomräknare, som baserar sig på statistiken för SCB:s Konsumentprisindex (KPI). För åren 1982/83–1995/96 gäller årsmedeltal för det sista året, dvs. till exempel 1983 för 1982/83

Källa: För kvinnoorganisationer se Bilaga 1 Tabell 1 och för Särskilda jämställdhetsåtgärder se Bilaga 3 Tabell 1, för Dramaten och Operan se nedan

Propositioner 1986/87:100 Bil. 10 s. 354 och 35; 1987/88:100 Bil. 10 s. 390 och 3;
1988/89:100 Bil. 10 s. 357 och 35; 1990/91:100 Bil. 10 s. 262 och 26; 1991/92:100 Bil. 12 s. 43 och 42; 1992/93:100 Bil. 12 s. 71; 1993/94:100 Bil.12 s. 43; 1994/95:100 Bil. 12 s. 86;
1997/98:1 Uo. 17 s. 39; 1998/99:1 Uo. 17 s. 50; 1999/00:1 Uo. 17 s. 54; 2000/01:1 Uo. 17 s. 55; 2002/03:1 Uo. 17 s. 66; 2003/04:1 Uo. 17 s. 62; 2005/06:1 Uo. 17 s. 54; 2006/07:1 Uo. 17

s. 60; 2007/08:1 Uo. 17 s. 55; 2008/09:1 Uo. 17 s. 50; 2009/10:1 Uo. 17 s. 48; 2010/11:1 Uo. 17 s. 59; 2011/12:1 Uo. 17 s. 60; 2012/13:1 Uo. 17 s. 61; 2013/14:1 Uo. 17 s. 59; 2014/15:1 Uo. 17 s. 66; 2015/16:1 Uo. 17 s. 86; 2016/17:1 Uo. 17 s. 78; 2018/19:1 Uo. 17 s. 50

Bilaga 8

Jämställdhetsanslag och statens totala utgifter, löpande priser, miljoner kronor, och som andel av statsbudgetens totala utgifter, procent, 1986/87–2017

Budgetår	Jämställdhetsanslag, mnkr	Statens totala utgifter, mnkr	procent
1986/87	11,4	335 267	0,0034
1987/88	11,8	336 669	0,0035
1988/89	19,9	349 600	0,0057
1989/90	15,4	398 140	0,0039
1990/91	16,0	437 987	0,0037
1991/92	16,7	478 483	0,0035
1992/93	14,0	565 548	0,0025
1993/94	14,0	554 023	0,0025
1994/95	24,9	579 421	0,0043
1995/96	25,7	957 567	0,0027
1997	17,1	655 156	0,0026
1998	17,1	696 652	0,0025
1999	17,1	643 147	0,0027
2000	17,1	698 068	0,0024
2001	17,1	716 379	0,0024
2002	17,1	729 309	0,0023
2003	17,1	708 081	0,0024
2004	17,1	747 761	0,0023
2005	11,1	731 771	0,0015
2006	37,6	791 942	0,0047
2007	450,6	760 507	0,0592
2008	439,0	766 076	0,0573
2009	445,9	885 673	0,0503
2010	443,3	780 573	0,0568
2011	283,4	804 616	0,0352
2012	282,4	812 480	0,0348
2013	282,4	921 400	0,0306
2014	295,8	862 400	0,0343
2015	207,7	892 100	0,0231
2016	281,7	917 400	0,0307
2017	290,7	939 600	0,0309

Källa: Summa anslag till kvinnoorganisationer och särskilda jämställdhetsåtgärder se Bilaga 1 Tabell 1 och Bilaga 2 Tabell 1. För statens utgifter 1986/87–1992/93 Statistisk årsbok 1995 Tabell 276, 1993/94–2013 Statistisk årsbok 2014 Tabell 16. 3; 2014–2017 Ekonomistyrningsverket, Rapport, tidsserier, statensbudget m.m. 2017, Tabell 1
Fr.o.m. 1997 ingår Riksgäldskontorets nettoutlåning och en s.k. kassamässig korrigering.